

RJEČNIK KOMIŠKOGA GOVORA

PREDGOVOR

O KOMIŠKOM GOVORU I NJEGOVOJ PRIMJENI U MARDEŠIĆEVU RJEČNIKU

I.

Ovaj je rječnik P. Mardešića još jedan prilog poznavanju rječničkoga blaga komiškoga govora, ujedno je i novi, izvorni prinos o komiškom govoru. Iako, naime, još nemamo cjelovita opisa komiškoga govora (kao ni drugih govora na otoku Visu), o njemu se ipak pisalo u više navrata tako da su neke njegove najuočljivije osobine već poznate.

Glavni su objavljeni izvori za poznavanje komiškoga govora ovi:

Mate M. Hraste, *Osobine govora ostrva Visa*. Zbornik u čast A. Belića, Beograd, 1937, str. 147–154;

Mirko Deanović, *Lingvistički atlas Mediterana II – Anketa na Visu (Komiži)*, Rad JAZU;

Miloš Moskovljević, *Govor ostrva Vis*. Ispitivanja po serbohrvatskomu jeziku. Moskva, AN SSSR – Institut slavjanovedenija i balkanistiki, 1972, str. 105–156.

Pojedinih bilježaka i napomena o komiškom govoru ima i u nekim drugim radnjama.

Komiški je govor obrađen i kao punkt za izradbu Hrvatskosrpskoga dijalektološkoga atlasa (HsDA) i Općeslavenskoga lingvističkoga atlasa (OLA) pa su pristupačni i dijalekatski podaci iz Komiže prikupljeni po kvestionarima za te atlase. Podatke za HsDA prikupio je M. Hraste, a za OLA P. Šimunović. Ta se građa nalazi u Institutu za jezik u Zagrebu.

Kao što se može zaključiti iz navedenih bibliografskih podataka, komiškom je rječniku, posebno s gledišta pomorstva i ribarstva, najviše pažnje posvetio M. Deanović bilježeći rječničke podatke prema kvestionaru za Lingvistički atlas Mediterana (LAM). Iako, dakle, ima u do-

sadašnjoj literaturi i građi obilje obavijesti o komiškome govoru, dobro je došao i svaki novi prinos koji te obavijesti dopunjuje; stoga je korisna dopuna poznavanju komiškoga govora i njegova rječnika i ovaj Mardešićev popis komiških riječi.

Građa je u Rječniku vrlo vrijedna, posebno stoga što sadržava podatke o mnogim riječima koje često izmiču leksikografskoj pažnji, odnosno što dopunjuje nazivlje jednoga područja (Komiža, o. Vis) i jedne djelatnosti (ribarsko-vinogradarske) vrlo karakteristične za naš mediteranski položaj, a prema njemu se nije uvijek imao odnos kakav to nazivlje zaslužuje. Prema tome, ovim se rječnikom P. Mardešić pridružuje naporima onih naših jezikoslovaca i drugih stručnjaka (M. Deanović, B. Finka, F. Grubišić, M. Hirtz, M. Hraste, I. Jelenović, B. Jurišić, M. Moguš, P. Skok, P. Šimunović, T. Šoljan, V. Vinja, L. Zore i dr.) koji su shvatili izuzetnu važnost i tih podataka za našu jezičnu cjelovitost.

II.

Autor je nastojao riječi i govorne primjere obilježiti prema izgovoru: fonetski i akcenatski. Fonetsko je bilježenje u stvari fonološko, tj. glasovna se vrijednost bilježi znakovima koji predstavljaju komiške foneme (slogotvorne i neslogotvorne).

Uvidom u dijalekatske podatke koje donosi P. Mardešić i u citirane radnje drugih navedenih autora koji su se bavili komiškim govorom, osobito u podatke i opis koji je dao P. Šimunović, priređivač je mogao utvrditi ove glavne činjenice o glasovima u komiškome govoru, važne za razumijevanje govornih podataka u Mardešićevoj radnji.

a) Slogotvorni glasovi (samoglasnici)

U fonološkom smislu komiški govor ima ove samoglasnike: /i/, /e/, /a/, /o/, /u/. Slogotvorno se /r/ devokaliziralo i ostvaruje se kao slijed fonema /a/ + /r/, npr. *garbin*, *garc*, *harnjotak*, *karkoš*, *parvi* i dr. Staro se slogotvorno /r/ izjednačilo s /u/, osim u rijetkih primjera, npr. u toponima *Dilboka* gdje je također devokalizacija s ostvarajem slijeda fonema /i/ + /l/.

Samoglasnici mogu biti dugi i kratki; dugi mogu biti samo ako su naglašeni ili ako se nalaze ispred naglasaka. Š obzirom na starije stanje u vokalizmu, zapažene su ove mijene (inovacije) dugih samoglasnika:

i → i:

e → ė: do i: (jēž, zēc)

a → o: do o: (šōd, glōvā)

o → ȯ: do u: (lūj, brūd)

u → u:

Primjeri pokazuju da je proces /a:/ → /ɔ:/ i /o:/ → /u:/ zaustavljen. Ipak analogija gdjekad zadržava proces i u novim leksemima (*motūr* 'motor'), ali ima i primjera gdje se proces vraća natrag (*môre* prema starijem: *nā mure*). Proces prikazanih mijena doveo je i do specifičnih distinktivnih obilježja tipa: *rôj* 'raj' ≠ *rûj* 'roj' ili *stôl* 'stao' ≠ *stûl* 'stol'.

S gledišta dijakronije isti se proces zbivao i s nekadašnjim dugim samoglasnicima iza naglašanih; to potvrđuju mnogi primjeri: *ûn kûko* 'on kuka', *vêlu živu* 'veliko živo', (tj. velika mazga).

Na taj je način iz vokalnoga sustava bilo uklonjeno dugo /a:/ pa naknadno dolazi do njegove restitucije (time i do popunjavanja sustava), i to tako da kratko naglašeno /a/ (tj. /ã/ u otvorenom slogu, osim na kraju naglasne jedinice, prelazi u /a:/. ali s uzlaznom naglasnom vrijednošću (tj. /ã/, usp. *tavãja*).

Naknadnim pokraćivanjem zanaglasnih dugih samoglasnika nastali su kratki zatvoreni samoglasnici /ɛ/ (npr. G sg. *motîkɛ*) i /ɔ/ (npr. *sîlɔn*).

Obilježenost se zatvorenosti (dugih i kratkih) samoglasnika z a n e m a r u j e u ovoj radnji ; na temelju se raspoloživih podataka i ne može pravo utvrditi je li fonološki relevantna.

b) Neslogotvorni glasovi (suglasnici)

Suglasnički je inventar vrlo pojednostavljen, sveden na najmanji broj fonoloških jedinica koje se ostvaruju u čakavskim govorima.

Čine ga:

zatvoreni (okluzivi): /k/, /p/, /t/ (= čakavsko »ć«), /t/
/g/, /b/, /d/ (= čakavsko »đ«), /d/

zatvoreno-tjesnačni (afrikat): /c/

tjesnačni (spiranti): /x/ (= pravopisno »h«), /f/, /s/
/v/, /z/

velarni zvonki (sonant): /j/

nosni (nazali): /m/, /n/, /ń/ (= pravopisno »nj«)

bočni tekući (likvidni lateral): /l/

bočni treptavi (likvidni vibrant): /r/.

Suglasnički sustav komiškoga govora čini, dakle, ovih 20 (dvadeset) suglasničkih (neslogotvornih) fonema, raspoređenih u slijedu uobičajenim latiničkim abecednim redom:

b c t' (= ć) d d' (= đ) f g x j k l m n nj p r s t v ź. Posebno su mu čakavsko obilježje fonemi /f/, /x/, /t/, /d'./

Pojednostavljenim redom afrikata od kojih postoji samo (c) (= ċ) i šuštavih spiranata koji su svedeni samo na par (zvučno-bezvučnih) spiranata (/š/ i /ž/ (= ś i ź) komiški se govor svrstava u tzv. c a k a v s k e govore čakavskoga narječja.

Napomena:

Autor u rječniku i u tekstovnim primjerima razlikuje dva reda šustavih spiranata: /s/ ≠ /ś/, /z/ ≠ /ź/. Priređivač je ostavio takvo bilježenje jer je naknadno saznao da u autorovu govoru supostoje dva sustava: k o m i š k i u kojem nema opreke /s/ — /ś/ i /z/ — /ź/ i p o d š p i l j s k i u kojem je ta opreka prisutna i danas, pretežno kao opreka /s/ — /ś/ i /z/ — /ź/.

Lokalna je čakavska osobina (uglavnom karakteristična samo za jugoistočne čakavske govore) odsutnost likvidnoga nepčanika (palatala) /l/ (= pravopisno »lj«) koji je zamijenjen fonemom /j/ (npr. *juđi*) ili slijedom fonema /l/ + /j/ (npr. *veselje*).

Komiška je, dijelom i općečakavska, osobina uproštavanje nekih suglasničkih slijedova, kao u primjera: *tica* (i *tvica*), *šenica*, *celä*, *tit*.

Dalja je osobina zamjena fonema /c/ (< /č/, /c/), ispred eksploziva, fonemom /ś/ (npr. *máška*, *Viško*).

Završetno se -/m/ i -/n/ uglavnom izjednačuje u rezultatu -/n/, pri čemu se prethodni samoglasnik može i nazalizirati (npr. *köpon*, *öšan*); nerijetko se pojavljuje i sekundarno -/n/ (< -/m/, -/n/), osobito u deklinacijskim završecima DLI pl. (npr. *brödiman*).

Suglasnici /d/ i /t/ u slijedu ispred eksploziva redovito prelaze u /l/ (npr. *pölkova*, *pölpis*, *pül doma*).

d) N a g l a s a k

U ovom je rječniku naglasno obilježavanje svedeno samo na dvije opreke: na opreku prema mjestu naglasaka (naglašen slog ≠ nenaglašen slog) i prema dužini naglašenoga sloga (dug naglašen slog ≠ kratak naglašen slog). Uz pretpostavku da je naglasni znak zabilježen na slogu u riječi koji je doista naglašen (provjeravanja se nisu mogla obaviti, ali građa dopušta zaključak da je u pretežnom broju primjera naglasni znak doista ondje gdje se teoretski očekuje), ostaje da Mardešićevo obilježavanje naglasaka razmotrimo u usporedbi s bilježenjem u drugih autora koji su pisali o komiškom govoru. Kratko naglašene slogove bilježi Mardešić znakom /' / (npr. *gajëta*, *kalüma*). Duge naglašene slogove bilježi znakom /' / (npr. *cvit*, *ditmón*, *dvür*, *hrëb*, *kaligër*, *kurój*; *lešöda*, *milošörje*, *muröda*, *ninder*, *paršuráte* itd.).

Iz drugih podataka o komiškom govoru znamo da taj govor ima t r o n a g l a s n i sustav koji se u hrvatskoj dijalektologiji bilježi (po tradiciji) ovim znakovima: /' /, /' / i /' / . Prvi znak (/' /) obilježava kratki naglasak silazne intonacije, drugi (/' /) dugi naglasak silazne into-

nacije, treći (/~/) dugi naglasak uzlazne intonacije. Iz toga je vidljivo da Mardešićev naglasni znak /~/ treba poistovjetiti s naglasnim znakom /~/, odnosno Mardešićev naglasni znak /~/ obilježava kratkosilazni ili brzi naglasak /~/.

Drugi Mardešićev naglasni znak (/~/) pokriva dakle dvije naglasne vrijednosti, one koje se inače (po tradiciji) bilježe znakovima /~/ i /~/; stoga je obavijestan samo s obzirom na dužinu naglašenoga sloga, a ne i s obzirom na njegovu intonacijsku vrijednost.

Intonacijska razlikovnost u komiškome govoru potvrđena je u svim dosadašnjim podacima, a osobito je dobro osvijetljavaju oni Šimunovićeви primjeri gdje je intonacija jedino razlikovno sredstvo, usp. *bil je mūj* 'bio je moljac' ≠ *mūj je bil* 'moj je bio'.

Autor Rječnika rijetko obilježava prednaglasnu dužinu samoglasnika, iako je takva dužina svojstvena današnjem komiškome govoru kao i većini čakavskih (cakavskih) govora, ali se čini da je ipak kraća nego dužina dugih naglašenih samoglasnika pa će to biti glavni razlog što je izmicala bilježenju.

Za oznaku dužine samoglasnika (ispred naglasaka) autor nema posebnoga znaka, nego i tada iskorištava naglasne znakove, npr. *rēbāk*. Očito je da u tako bilježenim primjerima prvi znak znači dužinu samoglasnika, a drugi naglasak, pa je to upravo: *rēbāk*.

III.

Iznesene napomene o komiškome govoru, posebno o glasovima i naglasku, omogućavaju da se dobije osnovni uvid u stvarno govorno stanje i da se razumije način glasovnoga i naglasnoga bilježenja kako u rječničkim primjerima tako i u priloženim tekstovima. Ti su inače tekstovi vrijedna dijalekatska građa; oni omogućavaju, čak i više od rječničkih podataka, uvid u komiški govor, tj. bili bi dovoljni i za potanji opis toga govora, i to ne samo na fonološkoj nego i na morfonološkoj pa i sintaksoj razini, sve do uočavanja stilematških posebnosti komiškoga govora.

Znatnu vrijednost imaju i skice predmeta čiji se nazivi donose u Rječniku, jer neupućenima ne bi bilo uvijek lako odrediti pravo značenje naziva na osnovi same definicije.

Sve su to razlozi koji opravdavaju kako objavljivanje ove Mardešićeve dijalekatske građe tako i nastojanje priređivača da stručnim savjetima autoru i prikazom autorove metode pomogne da građa bude dijalekto-loški što upotrebljivija.

Priređivač
Božidar Finka

U v o d

KOMIŽA se prvi put spominje u povijesti kao VACCOMEZA 1146. godine. Svojom velikom uvalom otvorenom prema jugozapadu izložena je najjačim vjetrovima kao što su *lebić* i *garbin*. Zbog toga se je to naselje tako kasno razvilo, dok su Grci već u IV. stoljeću pr. n. e. osnovali grčku koloniju (GRADINA – PRIROVO) u samoj uvali mjesta Visa, na najzaštićenijem položaju.

Kao najstarija baština otoka Visa smatra se njegovo izvorno ime ISSA, koje se je nakon dolaska Slavena pretvorilo u današnji naziv VIS.

Otok Vis je u svojoj dugoj povijesti, od oko 5000 godina, bezbroj puta prelazio iz ruke u ruku. Izredali su se Iliri, Grci, Rimljani, Mlečani, Turci, Francuzi, Rusi i Englezi, dok ga nije 1815. preuzela Austrija, zatim kratki period Italija i konačno Jugoslavija.

U prošlosti Vis je imao jače veze jedino s najbližim Hvarom, s kojim je neko vrijeme živio u zajedničkoj komuni. Sve druge veze bile su neznatne zbog udaljenosti i izloženosti pa je otok provodio samostalan život, poput velikog broda na pučini, pogotovu mjesto Komiža.

Trebalo se je snalaziti jer je svaka pomoć s kopna slabo stizala. Tako je za neposrednu obranu, osobito od gusara, trebalo graditi utvrde u obliku kula, u koje se je stanovništvo sklanjalo dok bi minula privremena opasnost. Čak su i crkve imale neke elemente kula. Sva su ta razdoblja i s njima povezani utjecaji bili međutim samo privremeni. Jedino je Venecija ostavila jačih tragova: preko trgovine, jezika, crkve i uprave.

Od nastupa Austrije Vis je u sastavu srednje Dalmacije, prestaju sve druge opsade, ali Vis gubi na važnosti jer ga Austrija zanemaruje pa trgovina i promet koji su se bili počeli razvijati, osobito za vrijeme engleske okupacije, opadaju.

Uz takve uvjete usamljenosti na otoku su se razvile i ustalile razne starodrevne navike i oblici međusobnog života. Korisno je te navike ovdje navesti jer su karakteristične, a u tolikoj ih mjeri ne nalazimo na drugim otocima.

— Da bi se mogli koristiti najizloženiji i ribom najbogatiji vanjski otočići: Sv. Andrija, Biševo, Sušac i Palagruža, konstruiran je naročito brzi tip gajete sa skidljivim ogradama radi povišenja bokova. To su tzv. *folki*, pa je tako nastala *ofalkóno gajèta* specifično komiška, za visoko more.

— Upotrijebljena je mreža stajačica *vójga*, kao prva na Jadranu, koja razapeta lebdi u stanovitoj dubini ispod površine; ta se dubina regulira prema potrebi, tj. prema dubini na kojoj se očekuje prolaz ribe.

— Podjela lovine među 5 članova gajete vršena je tako da je jednaki dio dobivao iskusni vođa ribolova kao i najmlađi član posade. Jedan dio pripadao je vlasniku broda, dva dijela vlasniku mreže (koja se troši). Bilo je dakle ukupno 8 dijelova.

— Početkom svakog mraka Lučka kapetanija organizirala je regatu ribarica do 40 milja udaljenog otočića Palagruža kako bi oni koji prije stignu mogli zauzeti bolji položaj za stercanje mreža, soljenje ribe i bolji zaklon.

— Raspodjela lovišta za ribarske družine stanovitim redosljedom, na temelju ždrebanja, tzv. *brušketa*, bila je jednaka za svakoga.

— Podjela prihoda kod kolonata između vlasnika zemljišta i obrađivača (ne uvijek težaka), prema kvaliteti terena, a to je u stvari prema uloženom trudu.

— U narodu se je razvio osjećaj za pravna pitanja kao što su: međaši, stabla, kamenje, prozori i vrata u međašu.

— Mlađi pomažu i obrađuju polja roditeljima (kućne zajednice), a u slobodno vrijeme rade na nadnicu za svoj račun. Iz nasljedstva mlađića i djevojke, uz vlastite uštede, nastaju nova kućanstva, bez sudjelovanja banke ili države.

Te napore otoka Visa Austrija slabo podupire. Tek 1866, nakon bitke pod Visom, Austrija se je ponovno zainteresirala za taj otok. Međutim, ribarima je opet nanesena velika šteta. Zbog vojničke sigurnosti zabranjen je noćni ribolov, čime je osobito pogođena Komiža koja je od davnine bila jedan od najvećih ribarskih centara na našoj obali. Spominje se da je već 1848. bilo na otoku, ponajviše u Komiži, 75 trata potegača (svaka po 4 broda) i 200 vojgi (po 1 brod). Usoljena plava riba izvozila se u velikim količinama u Italiju i Grčku. Na ponovljene žalbe ribara dignuta je konačno zabrana noćnog ribolova pa je 3. 8. 1867. obavljen u Visu *brušket* za ribare Visa i Komiže. Ribari su tada u velike prionuli uz ribolov.

Do prije stotinjak godina konzerviranje ulovljene plave ribe ograničavalo se na soljenje u barilima od 40–50 kg; tek je 1870. g. osnovana prva tvornica sardina.

U početku se tvornice bave samo otkupom i čišćenjem soljenih srdela, slaganjem u limenke u ulju i zatvaranjem poklopca kositrom. Izrađivali su se *filèti* od bezprijeckorno očišćene ribe raspolovljene u dvije polovice, gornju i donju. Riba koja bi kod čišćenja bila oštećena zamatala bi se u *ródule*, dodavši u sredinu *kàpar*. Sve se je obavljalo na hladno i ručno. U stvari, ljeti se je lovilo, a zimi prerađivalo.

Posoljenu je ribu trebalo dugo držati u jakoj solnoj otopini *salamùri* (do 30% soli) pod pritiskom. Svako se malo dodavalo onoliko ribe koliko se prije složena riba zbila i slegla pošto je izgubila tekućinu. Taj se posao naziva *reparovàt*. Tek kad se riba smirila, kad je riba sazrela, mogla se bačvica zatvoriti, ostavivši mali otvor s čepom za dodavanje *salamùre*. Tada se mogla prerađivati, odnosno otpremati na tržište i trošiti.

Kasnije je prihvaćen nov način obrade. Svježa se riba očisti, skine se glava i nutrina, riba se kratko suši na suncu, zatim kuha u ulju i zatvara u limenke; tako se je postigla mogućnost prerade ribe gotovo preko čitave godine. To se je toliko razvilo da je prije I. svj. rata bilo u samoj Komiži 7 tvornica sardina i po jedna filijala u Visu, Milni i u Bijeli u

Boki kotorskoj. Soljenje se je ipak nastavilo kao zimski rad kad nije bilo svježih ribe pa je tvornica »Mardešić« organizirala soljenje na komiški način čak u Portugalu, odakle je riba velikim talijanskim jedrenjacima stizala u skladište u Komižu.

Kao što se pojačano razvilo ribarstvo, isto su se tako i zemljoradnici dali na pojačano obrađivanje polja. Uskoro, tako reći, nije bilo četvornog metra neobrađenog zemljišta. To je imalo za posljedicu veliko povećanje proizvodnje čuvenoga viškoga vina, tako da je prije I. svjetskog rata Vis proizvodio do 1200 vagona vina. Na otoku Visu bilo je tada 8 osnovnih škola i 2 građanske (što odgovara današnjim višim razredima osmoljetke). Prva škola otvorena je u Komiži 1828. godine.

Ostali podaci važni za predmet ovoga opisa:

— U seoskim blagajnama Visa i Komiže bilo je položeno 4,000.000 austrijskih zlatnih kruna tako da je Zadržni savez u Splitu bio dobio zajam iz Komiže, a novaca je bilo po bankama svugdje po svijetu.

— Pred oko 70 godina izrađena je cesta Vis-Komiža, u dužini od 20 km, širine 5 m, dok su sve ulice u Komiži bile cementirane, uz kolektivno taksiranje.

— Otok Vis je eksportirao velike količine prvoklasnog vina i konzervirane ribe tako da je po tim proizvodima bio poznat svuda po svijetu.

U doba većih isporuka vina i ribe, obala i lukobran bili su zatrpani bačvama vina i sanducima sardina. Uz redovnu prugu znala su se u luci naći preko sedmice još 2-3 parobroda.

Iz Francuske stizalo je najfinije rafinirano ulje u bačvama od 6-8 hl, koje bi brod spustio u more, a ribari bi ih zatim, gajetama na vesla, teglili do istezališta ispred tvornica (bačva ulja pliva).

— Nekoliko godina prije prvog svjetskog rata, dakle u doba općeg dobrog stanja, pojavila se nažalost *filoksera* koja je u kratkom periodu uništila sve vinograde pa je tada došlo do prvog jačeg iseljavanja u Ameriku, Kanadu i u Australiju. Postojalo je više razloga za to iseljavanje:*

— predug vojni rok u austrijskoj vosci: 4 godine u mornarici, 3 godine u kopnenoj vojsci;

— poziv rodbine iz Amerike koja bi tamo osigurala smještaj i slala *tiketu*, tj. plaćenu kartu, čemu su se mladi vrlo teško mogli oduprijeti;

— *filoksera* koja je uništila vinograde i prihode. Otok je ostao bez mlade radne snage.

Priroda je Komiži dala bolje položaje za ribolov pa su u Komiži odgojeni prvenstveno ribari; Visu je dala dublja polja pa su se u Visu razvili vrsni vinogradari. U vršenju tih dviju glavnih djelatnosti oblikovao se poseban govor čiji rječnik obiluje izrazima upravo iz područja ribolova i vinogradarstva.

Svrha je objavljivanja ovoga rječnika da se od zaborava sačuvaju mnoge stare riječi i spasi uspomena na govor koji se razvio nekako do

* Vj. Krsnić, *Slobodna Dalmacija* od 12. 11. 1972. . . . »U San Pedru živi danas oko 5000 Komižana doseljenih ili tamo rođenih«.

kraja prošlog, odnosno početka ovog stoljeća. Prema tome ovaj rječnik obuhvaća otprilike razdoblje do I. svjetskog rata.

Rječnik bi mogao biti od koristi i razveseliti i naše stare iseljenike čija djeca često ne razumiju izraze svojih roditelja koji se služe ovim riječima. Mogao bi poslužiti i našim posjetiocima iz unutrašnjosti kojih je sve više i koji kad se nađu u konobi ili u ribarskom brodu ne razumiju što ljudi govore.

Zahvaljujem svima onima koji su svojim interesom, a i svojim savjetima poduprli ovaj moj pothvat, posebno mojoj ženi Anki.

Posebno sam zahvalan akademiku Grgi NOVAKU koji me je, nakon prvog uvida u skicu ovog sastava, toliko ohrabrio, da sam ovaj rad znatno proširio i završio.

RJEČNIK

A

- á b i l , k a p ó c – sposoban
a b l ó m – pajasen
a b r i v – zalet broda; v. *brivòda*
á c i d – kiselina
a c ó l ; a c a l ó n o – čelik; kaljeno
a d a t ó n , a d á t i – prikladan, podesan
a f ó n – nesvjestica; *afanálo ga je pao u nesvijest*
a g r a n p à t – grčevito uhvatiti, ščepati
a g v á c o – izraz kad se zagazi u more i do koljena odjeven
a g v a n t à t – zahvatiti: *sidro je agvantalo*
a k o r z ì t s e – primijetiti, opaziti
á l a – poput, kao
á l a b a l u n i é a – izraz za skakanje u more skupljenih nogu i ruku
á l a g u n d u l j é r a – izraz za vožnju jednim veslom na krmi*
á l a m ó r t v e g a c o v i k a – izraz za nepomično ležanje na površini mora, rastvorenih ruku i nogu
á l a p j u n b í n a – izraz za skakanje u more na noge, okomito, začepivši nos
a l à – jao kako!
a l à c a g a r m i – jao kako grmi!
a l a v i j a – u redu, dobro
a l i b à t k ò t l i é – izliti u more sić kućnih otpadaka
a l ó j – pristajanje usporedo uz drugi brod
a p é n a – tek što
a r a g á t o – što je moguće brže, kao da je regata

* Korito venecijanske gondole nije simetrično građeno. Vozi se stoječke jednim veslom. Vozač ne stoji u simetrali broda, stoga je potrebna asimetrija korita.

- a r g a n é l – dugi, tanki, brodski konopac (oko 8 mm \emptyset) zaštićen
 protiv truljenja: *tangóni arganél*; v. *kórka*
 1 a r g ú t u l a – rudo kormila
 a r i v à t – stići; dosezati: *je ariválo je li doteklo*
 a r j ó v – zločest, nevaljalac: *arjów, karònja od covíka*
 a r m í ž, a r m í ž à t s e – brodski vez, vezati brod
 a v ó r – škrtac
 a z a r d à t s e – usuditi se
 a z ó r d – rizik
 a z v é l t o ; z v é l t o – brzo; smjesta

B

- 2 b a d í l – lopata s dugim drškom za miješanje vapna i cementa
 3 b a d n j è n i c a, b ó d a n j – otvorena polubačva u kojoj fermentira mošt
 b a g u l í n a – lagani, fini štap za šetnju
 b á h é o t – teško, bučno hodati
 b á h o r n i c e – lijekovi
 b a k e t í n – štapić od oko 300 mm \times 4 \emptyset namazan ljepilom (*višć*)
 (služi kod lova ptica pjevica); v. *buškèt*
 b a j u n è t a - i n - k á n a – bodež na pušci
 b a l í n e – sačma
 b a l ó n c a – vaga
 b a l u s n á t o – okruglasto
 4 b a n d e r ú l a – štap od 1–2 m, na kraju krpa, za pranje bačava kroz otvor za čep
 b a n k ó l – vuneni pokrivač za pokrivanje daske na kojoj je složen kruh
 b a n k ù c – jednostavna igra karata
 b a r à t r í b u – plašiti ribu
 b a r b í t a – jači brodski konop za vez
 b a r é n k o – bar, barem
 5 b a r í l – bačvica od oko 40 l za industrijsko soljenje ribe; bačvica bez poklopca za rad u konobi
 6 b a r í l a c – zatvorena bačvica od oko 15 l s namotanim arganelom. (Upotrebljava se kod vojge za vješanje mreže na dubini gdje se očekuje prolaz ribe)
 7 b a r í l ò t – bačvica za soljenje ribe za kućnu potrebu oko 3–5 l;
 v. *kontrafúnd*
 b a r k a r í ž – otvor s vratima u ogradi broda
 b á r k o j – ogranak na trsu loze
 b a r s á t a – pokvareno pljesnivo vino
 b a r s é ó n – bršljan
 b á r z – valjda, možda

- bašica – prirodno četvrtast bijeli kamen, zgodan za gradnju bez klesanja
 baškòt, baškòtât – dvopek, prepeći; v. *škanjota*
 baštún za flòk – kosnik za prečku
 bašurica – žena malog rasta
 124 bāt – veliki drveni mlat kojim se tuče ruj; v. *rúj*
 8 batajúli – lagane linice (ograde) iz više komada od oko 25—30 cm visine koje idu od statve na pramcu do 1/4 dužine od pramca. Postavljaju se katkada iznad *folkih*. Na statve se postavlja čunjasti nastavak *karína* u čijim utorima završavaju i *folki* i *batajuli*. Pramčana je *karína* viša od krmene, visina oko 1 m.
 batarèla – podrugljiva serenada
 batarjât – bučno baratati sa stvarima
 130 bekafíga – ptičica koja se javlja u jematvi
 bekór, bekarija – mesar, mesarnica
 bekùc – žizak acetilenske lampe
 9 beríta, b. sa frontínon – mekana kapa sa sjenilom
 bevónda – razvodnjeno vino
 10 bigúnac, otòlitar – baždareni cilindrični sud od 100 l s oznakama na svakih 10 l
 bijàc – pokrivač domaće proizvodnje; dlaka od kože
 Bijóže – Blaž
 11 bína – kruh dugoljastog oblika
 bira – tvornički kvasac za kruh;
 12 bistrónka – mlat za kamen s dva zašiljena kraja
 blazinja – jastuk
 bòcica – bočica (prvenstveno za lijekove)
 13 bocún, bocunić – prozirna trbušasta karafa sadržine 1–2 l, 0,2–0,5 l
 bokún, bokunić, bokuncín – komad, komadić
 bonáca, bonáca kólma – tišina na moru, potpuna tišina
 bónda – strana; predio, dio naselja: *mólo bónda*; *vèlo bónda*
 živo bónda – oplata broda ispod vode
 mórtvo bónda – oplata broda iznad vode
 bónda od bárda – padina; *od podónka do vorhà bárda*, v. *savurnól*
 vâré na bóndu – staviti na stranu, odvojiti
 skrúzá de bónda – skroz-naskroz
 na bóndu kucín – gubi se (psu)
 iz bónde na bóndu – s jedne strane na drugu
 borúhva – borova šiška
 bóržo – skoro
 bòta – morski val
 botér – bačvar
 bóva – plutača za vez
 bácvà - na - d iz m è z u – nepuna bačva

- brábonjok – okruglasta izmetina kože i ovce
 bragòte – djelomičan pod u potkrovlju
- 17 brankanél – 3 jake udice na kraju kratkog štapa za prihvaćanje ribe da ne ispadne
 brankanèla – mnogo manjih udica na kraju dugog, tankog štapa. (Služi za lov na lignje i sipe)
- britvulín – džepni nožić
 bríva, brivóda, abrív – zalet broda
- 40 bròdina jìdra – jedrenjaci
- 15 kòter, bracéra, gajèta – nazivi jedrenjaka na jedan jarbol
 škúna, lòger, trabákul – nazivi jedrenjaka na dva jarbola
- 16 bròka – vrč u kojemu se je držala voda za umivanje
 bròkva, brokún – čavao, veliki čavao
 brónca – škrge u ribe
 brúm, brumàt – mamac za ribu, meka; staviti meku
 brunbulovàt bácvè – ispirati bačve pred jematvu
 bruškèt* – ždrebanje početnoga položaja u ribolovu za nastupajućí mrak
- bubàt – lupati, udarati
- 18 bucálo, pòbuk; bucàt – bat za plašenje ribe kad se tjera u mrežu; plašiti ribu da se zatjera u mrežu
- 19 bucól – nadograđeni otvor bunara, oko 70 cm visine
- 20 budél – jedan komad mreže stajačice *vójge* koja se spušta na dubinu na kojoj se očekuje prolaz ribe. (Mreža je ovješena o plutajuće *barilce* oko kojega je namotan *arganél*. Ako se na svakom *barilcu* odmota ista dužina *arganèla*, tada se gornji rub mreže, gdje su pluta, postavi na određenu dubinu. Olovnice koje su na donjem rubu mreže razapnu mrežu vertikalno. *Budèli* se spajaju prema potrebi.)
- 21 bujúl – brodska drvena posuda (sić), sadrži 8–10 l
 búl – marka, biljeg
- 14 bunèt, bonèt – kapa s kratkim obodom i sjenilom
 bunjàc – štala za domaće životinje
- 22 bunzéra – maska; ružno lice
 burdíl – galama
 burdížàt – krstariti na jedra pod malim kutem prema vjetru
 burdíž, burdóda, ako kratki onda pikèt – krstarenje na jedra pod malim kutem prema vjetru: *jednín burdížon čápáli smo púntu*
 burduléz – bačva od 5–6 hl francuskoga tipa (navodno iz Bordeauxa)

* Nakon bitke pod Visom (1866) u Visu je 3. 8. 1867. objavljen *bruškèt* za čitav otok.

- 24 *burnól, brunól* – mali usjek (2×1 cm) u svim rebrima dna broda, blizu kobilice. (Kroz *brunolè* skuplja se voda kaljuže na najniže mjesto pa se *šesulom* grabi i baca preko *bónde*)
Búrte – Bartol
bùsák – šumarak
búšít – poljubiti (ne postoji poseban izraz za poljubac)
buškèt – odsječena grana zasađena uspravno na vidljivom mjestu, okićena štapićima namazanim ljepilom. (Ispod *bušketa* postavljaju se stare pjevice koje svojim pjevanjem vabe druge ptice da slete i da se zalijepe. Ptice vabilice nazivaju se *rečami*; v. *rečóm*)
butigír – dućandžija
- 23 *butija* – boca od 0,5 do 2 l, prozirna ili neprozirna
butijún – neprozirna velika boca od 2–20 l, bez slamnatoga pletiva, katkada opletena *svilacom*
butórga – riblja ikra: *butargóno riba*
- 150 *bùsula* – vjetrulja

C

- cajè?* – što je?
carcéj – veliki cvrčak
carnjúl – crnelj, vrsta male crne ribice
cavarjåt – buncati; brbljati: *ne cavarjój*
cerašpánja – pečatni vosak
ceróda – nepropusni pokrivač; v. *inceroda*
- 25 *cèroj* – velika voštana svijeća koja se nosi u procesijama (1–1,5 m dužine, a 6–8 cm debljine)
cervadúra – uzvoj palube
- 27 *čèser* – mala dvosjekla sjekira s oštricama okomito jedna na drugu
čestitónjo – čestitanja: *nadobrò vón mlódu lito, rádujen vón se da vón se je rodíl sín*
čèzój – peteljka, držak grozda
- 26 *cigarjéra* – produžetak za cigaretu
cihòvo, cihòva – čija, čija
cìkavica – kukac
cìma – debeli konop, vez broda
cìritse – kesiti se: *ca se cìriš*
ćírko – prašćić; podrugljivo: zamazano dijete
cjéra – boja, izgled lica
cmíj – smilje
có? – što?
còkvica – čehulja grozda
córno malatija – crne boginje; podrugljivo: nezgodan stvor
ćóro – bistro, vedro, svjetlo: (bistro vino, vedro nebo, svijetla boja)
ćòrov – slijep; podrugljivo: *ćóro slijepac*

córšt, zacóršt; crìpot – crpsti, zacrpsti; crpsti dugotrajno
 cúrma – ribarska družina, posada
 cvít – fino bijelo brašno
 cvíre – ručna nosila za prijenos građevnog materijala, posebno
 ovećega kamenja

D

dácij, zdacjät – carina, ocariniti
 dafóra – teško, mukotrпно
 Dalmatíni – tako su nazivali ribare sa Šolte, Drvenika, Zlarina,
 koji su dolazili u Komižu na sezonski ribolov kao članovi ribar-
 ske družine. (Većinom su nosili crvenu kapu).
 damijóna – okruglasti, slamom opleteni stakleni sud za vino
 ili ulje s jednom ili dvije ručke (2–50 l)
 darvã, gen. pl. dór – gorivo drvo
 dàt fórte – nakon popuštanja naglo zadržati i čvrsto vezati
 de déntro – iznutra, s nutarnje strane
 de fóra – izvana, s vanjske strane: *pasáli smo defóra Bísova*
 ako se níkur denjò ne oholi se, pristupačan je;
 ako se níkur ne denjò oholi se i nepristupačan je
 denjät se – biti pristupačan:
 dešperónjok, diškul – propalica, nesretnjak

dioba uroda kod kolonata:

Próv = Naziv podjele	V = vlasnik zemlje O = obrađivač vinograda	
	V : O dijelova	V : O postotka
<i>nápoli</i>	1 : 1	50 : 50
<i>Na zlu pét</i>	2 : 3	40 : 60
<i>na trèću</i>	1 : 2	33,33 : 66,66
<i>od sèdam dvi</i>	2 : 5	28,57 : 71,42
<i>na cetvórtu</i>	1 : 3	25:75

Npr.: na kojù próv Bonínovo? ... na trèću.

ditmón – mladić

divnjã, divnjica – djevojka, djevojčica

divújka – stalna kućna pomoćnica: *Divújka je mútnu vòdu pila,*
u vodi je gúndulu popila, Gúndula se po tarbùhu vóje, kako da je
od krávojca jóje.

dizmezät súd – ostaviti nepuni sud: *súd na dizmezü*

- dížíca – mali sud za konobu s visokim drškom koji je u stvari jedna produžena dužica (4–5 l)
- dobòta – skoro
- dohodìt – dolaziti; v. *hodiçat*
- dóni u šetemóni – dani u sedmici: *parvìdon, utùri, sridà, cetvortàk, petàk, subòta, nedija*
- dónkle – dakle
- dónžula – knez (vrsta višebojne ribice)
- dòta – miraz
- dotukàt – dotaknuti
- dòž, dažjì – kiša, pada kiša
- draguncèle – krajnici, tonzile
- drèto – ravno; *dreto kako sviçà*
- dròf – drop, presovana i iscijedena zrna grožđa
- drógo – drago; skupo
- druzinà, cùrma – posada ribarskoga broda
- dúnglovún – naglavce
- duperàt – rabiti, upotrebljavati
- 120 dupinóra – harpun za dupine
- dupjèt – dalekozor; dva uzastopna hitca iz dvoejevke, u igri pokera dva para
- dvìgnut – podignuti
- dvùr – dvorište

E

- èštero – strano; ekstra (vrst)
- èvala – bravo!

F

- fašína – rad na izgradnji ceste
- fèca – gusti vinski talog na dnu bačve
- felcòda, šéavína – pokrivač za krevet
- fèmina ù máškul – okovi kormila; v. *argùtula*
- 153 ferijóda – željezna rešetka na niskim prozorima konobe
- fèta – kriška, odrezak
- fetívi – pravi
- fíla – red; naslaga
- filónc – carinski stražar
- fíndifér – željezna žica
- fínko – zeba, vrsta male ptice pjevice
- fírása – jedan red platna u jedara
- 39 fjáśak – glinena flaša s visokim grlom (za ulje)
- fjòk – vezana vrpca
- 31 fjùba – kopča na remenu

- f j u m é r a – rijeka; jaka struja: *kurènat od óstra kako f j u m é r a*
 f o l à; f o l á v o n; f o l ì t s e – hvala; hvala vam; hvaliti se
 f ó l k i – skidljiva, lagana linica na gajeti (visina 50—60 cm); *ofal-
 kóno gajèta*; v. *batajùli*
 f ó n g – blato
 F ó r, F o r á n i n, F ó r k a – Hvar, Hvaranin, Hvaranka
 f ò t a – ljutnja: *infotól se je*
 32 f r a k a d ú r, b r u š k í n – četka za ribanje poda
 33 f r a t ú n – fratarska papuča s otvorenom petom; zidarsko glačalo
 za žbuku
 f r e g à t – ribati pod, četkati jako
 f r é g u l a, f r é g u l i c a – mrva, mrvica
 f r e m e n t ú n – kukuruz, ako je malo okruglog zrna onda: *cin-
 kvantín*
 f r e m e n t u n j á c a – pogača od kukuruznoga brašna
 f r í š k í n – miris po ribi: *dojè po friškínu*
 f r í z – ogrebotina
 f r u š t ó n j – vrsta zimske tkanine
 41 f u g à t, f u g o v à t – spojeve između pojedinih kamenja zida vid-
 ljivo istaknuti ili isticati laganim utorom
 30 f u g é r a – zaštićeno ognjište na malom brodu
 f ú j – list papira; novine
 f ú l m i n, f u l m i n ó n t – žigica
 f u m a n ž ì j a – strastveni pušač
 f u m ó r – dimnjak
 f u n d à k – kundak od puške
 f u r è š t – stranac
 f u r è š t a r i j e – prijem s gošćenjem za prijatelje
 f u r t ú n a, f o r t u n ó l – nevirijeme, oluja
 f ù š k o, i n f u š k ó n o – tmurno, maglovito

G

- g a j è t a – vrsta ribarskoga broda, specifično komiška ribarica
 Način ribolova naziva se *spurteljnjaja* ili *vojga*. Posada se gajete
 sastoji od 5 članova. Svaki član ima svoje mjesto, svoje veslo i
 zadatak. Najmlađi je u pramcu, a na krmi je *sviçor*, vođa ribo-
 lova. Svako veslo, prema svom položaju, ima svoj naziv, od pram-
 ca: *katína*, *trástan*, *sridà*, *primà* i *špódula*.
 34 g a l ó n a – morska trava velikog, tankog, zelenog lista
 g a r b í n, g a r b i n ó d a – jaki jugozapadnjak; v. *lebiç*
 g a r b u n à t – češljati vunu
 g a r b u n ì – naprava za češljanje vune
 g à r c – vrsta morskog puža, nanara
 G á r g o – Grgur
 g a r n j à t, i z g a r n j à t – grepsti, izgrepsti

- g a r ú f a l – karanfil
 g a r z ú n – šegrt
 42 g a v i t é l – plutajuća oznaka za sidro, *parangól* i dr.
 35 g è t e – male suknene gamaše na cipeli
 g ó l t a – vilica, čeljust
 g o l u b j é r a – golubinjak
 g o n à c – gonič. (Pravi gonič tjera pred sobom odjednom 2–3 na-
 prćena mula.)
 g o r ó c – rogač
 g o s p o j i c a – svetačka sličica
 g o v o r ó j c i c a – pošalica, šaljiva izreka, npr. *sakrabuški de košón*
 36 g r a d í k u l e – roštilj za pečenje ribe na otvorenoj vatri
 g r a n c à t, i z g r a n c à t – grepsti, izgrepsti
 132 g r a n é l – veliko rešeto od žičane mreže koje služi za razlučivanje
hostòvine od zrnja. (Postavi se na polubačvu pa se zgnječeno
 grožđe iskreće na *granel*; sok i zrnje propada, *hostovine* ostaju)
 g r e b e n i c a, p o g r e b e n i c i t – prut od loze koji se posadi,
 posaditi prut. (Ako je jedna loza uvenula, ostane prazan prostor
 koji joj je pripadao. Beskorisno bi bilo tu posaditi novu lozicu.
 Od jedne obližnje jače loze izabere se jedan duži prut, iskopa ja-
 rak, pognoji, prut zakopa i njegov vrh izvuče tamo gdje je bila
 loza.)
 g r é b j a – odjeljak u vrtu za pojedinu vrst povrća
 g r ó d – tuča, krupa
 116 g r ò p, ù z a l – čvor, uzao
 g r o t à c, m a š t í l – vedro (25 l)
 g r ò ž d j e – grožđe
 razne domaće vrste: *plovàc, bugàva, cibíb, kortolòška, kùc, sóbo-
 tovac, krivjáca, corno bugàva, glavinùša*
 g ù b a v i c a – macaklin
 g ù ć a – debela vunena majica
 g u d é j – vrsta kukca, zlatar
 g u l u š ć i n a – sladokusnost
 g u s t í r n a – bunar kišnice, čatrnja
 g v a n á c é r a – poslužavnik
 37 g v a r d a l ó j – bokobran; v. *pajèt*
 g v ò z j e – željezo
 38 g v o z j i c ò – jaka klopka za štakore; v. *trápula*

H

- h a r n j o t à k – krnji ostatak zuba
 h ì t i t, z a h ì t i t – baciti, izbaciti
 h j í b – kolač od gnječenih (mljevenih) suhих smokava
 h o d i ć à t; h o m o ć à – odlaziti; hajdemo
 h m ù c o t, h m ù t o t – ono što se u svom omotu pomiče i valja,
 npr. slabo spakovani poštanski paket: *mućavo jaje*
 h o s t ò v i n e – ostatak od grozda kad se oberu sva zrna

h r é b – panj
 h r i c é j – zakržljali luk
 h r i p é j – veliki nos (podrugljivo)
 h ú h o r – čuperak perja na kokošjoj glavi
 h ù s t o t – žvakati
 h v á s t o t – mljackati; v. *ishvástot*

I

- I m e n à – v. *muškò imenà*
 i n b ó ž d , i n b a ž d a t – jeftiniji konac kojim se vrši predšivanje,
 predšiti
 i n b ú j – komad krpe koji se omota tamo gdje se nešto dere, tare
 i troši, npr. konop u zjevači na vezu
 i n c e r ó d a , c e r ó d a – kišna kabanica; nepropusni pokrivač
 i n c e t à t – zaplesti se: *riža je incetála*
 i n c u k ì t – tvrdoglavo ostati pri svome: *kad onà incukì, tu vèj ní
 rimédija*
 i n d u r ì t – ukrutiti, ukočiti
 i n d u v ì n à t – pogoditi
 i n b u f à t – nabreknuti uslijed vlage: *vróta su inbufála i nisù se
 dóla otvorit*
 i n b u n ì t – íspuniti prazan prostor
 i n k á n a t – dražba (U staro doba kad je trubač oglašavao dražbu
 po mjestu, zvala se je *trunbèta*.)
 i n k a n t à t – ostati zapanjen: *inkantól se je*
 i n k a p e l à t – nataknuti
 i n k á r a t , i n k a r t à t – vapnena žbuka, postaviti žbuku
 i n k j ò š t a r – tinta, mastilo (za pisanje perom)
 i n k o r d ó n – ukočen (poput mokroga konopa)
 i n k r o ž à t j ì d r a – najmanje dva jedra postaviti okomito na
 simetralu broda, kad je vjetar »po krmi«
 i n p à k – ljekoviti oblog
 i n p ì o – uspravno, na nož
 i n t ò n a k – podvodna boja
 i n t r à t – ulaziti, ući (Za mladića koji je službeno po prvi put
 ušao u kuću djevojke kaže se: *intról je*.)
 i n t r ó d a – berba, jematva, godišnji prihod
 i s h o d ì t – izlaziti
 i s h v á s t o t – izmljackati (Ako netko slabo izgleda, kaže se: *kako
 da su ga kucìni ishvástoli*.)
 i s p ù t – iscrpsti do dna
 i š à t , i š o v à t – dizati, npr. jedro: *iša*
 i z ó é , i z o j d ì – izlaziti, izlazi
 i z v a r é ù s a – brod koji se više puta izvrnuo
 43 i z v o r à t k o n ò p , v o r à t k o n ò p – (s)motati konop na ze-
 mlji u obliku prstena od 0,5 ϕ : *izvoràt lancónu na kuvértu ili na
 pajúle*

J

- j à c, j a c é r a – led, ledenica
 j á c a – kratki komad debele daske (Služi kao potklada da se na-
 ravna brod na suhom.)
 j a g l à, j ó g l a – šivaća igla
 j a g l i c a, j a g l ú n – riba iglica
 j a g l i c ó r a – mreža za lov iglica
 J á k o m o, J ó k o – Jakov
 j á m i t – sadržati: *ova će gustirna jámit 20 hl*
 j a n d ó r m, j a n d a r m a r i j a – žandar, žandarmerija
 44 j a p j è n i c a, j o p ó n – vapnara, vapno
 j á r i c a – mlada kokoš koja još nije pronijela
 j a r í n a – sitno morsko žalo
 j a r ú h, j á r e – jarac
 j a s t o ž é r a – bazen za jastoge
 j á s p r o – stidno, hladno
 j á v a l, v r ó g – vrag
 j e l ó t – sladoled
 j é r u l a – lijeha, mali ograđeni prostor za cvijeće
 j è š, stariji oblik z è š – kreda za pisanje
 j è š k a – meka, mamac
 j è š o - d e - p r é z a – gips
 45 j ì d r a – jedra
 7 glavnih vrsta jedara: *jàdro de tája (gajèta), tréva (bracéra, tra-
 bákul), rónnda, kontra-rónnda (kòter, lòger), flòk, trinkèt i gábije
 (škuna)*
 j í r – krug, okret
 j ò c a – poluormar, umivaonik s 2–3 ladice, pokriven mramornom
 pločom, na ploči je *kajín* i *bròka* te ostali pribor
 J ó k o, J á k o m o – Jakov
 j o k ú n – mali čir pokraj oka
 46 j ó n k a – ručna mreža u obliku lijevka s držalom kojom se riba
 u zadnjoj fazi prebacuje iz *tráte* u brod
 J ó r j o, J ú r e – Juraj
 47 j o r ó m – poprečna greda u svjećarici (Za vrijeme dok se svijetli,
 u svjećarici je samo *svičór* u pramcu koji promatra kretanje ribe
 ispod svijeće. U krmi je *šijavac* koji s dva duga vesla (oko 5 m)
 podržava *svičaricu* na mjestu kako je *svičorù* potrebno. Za tako
 duga vesla brod je preuzak pa se ispred šijavca postavlja popreko
 jedan dugi travers od oko 3 m na čijim krajevima je po jedan
škáram na koji se preko *štropa* nataknu vesla. Šijavac redovito
 barata veslima ne dižući ih iz mora, da se riba ne plaši. Taj tra-
 vers je *jøróm*.)
 j u b ó v – ljubav
 j u n ó k – stalni kućni momak za poljoprivredne radove
 j u ž í n – lagani jugoistočnjak

K

- k á c a – lov; bakrena posuda za vodu
 k a c a d ú r – lovac
 k a c j ú l a – kutljača
 k a c ò t – šaka: *inkacotól ga je*
 k a d ú n j o k, k a d ú j n o k – oveći jestivi puž tamne boje (Ponajviše u predjelima gdje ima kadulje. Otuda možda i naziv. Najviše na Humu.)
 149 k a j i ć i – barčice
 vrste: *gùc, pášara, sándula*
 k a j í n – posuda za umivanje; v. *jòca*
 k a l a f ó t – brodograditelj drvenih brodova
 k a l a f a t à t – šuperiti
 k a l a m í t a – gromobran
 k a l a m ó r – tintarnica
 k a l á n k o – grčki obalni jedrenjak
 k a l c è t e n a d á m i c e – čarape pletene dva oka pravo dva krivo
 k a l c i n á c a – otučena žbuka, malter
 k a l e n d á r i j – kalendar
 k a l í g – magla na mjestu
 k a l i g é r – postolar
 k a l ó d a – jutarnja magla u daljini
 k a l ú m a – odmotani dio arganela na barilcu; v. *vojga*
 50 k a m p á n a – stakleno sjenilo za petrolejsku svijeću
 k á n a – cijev od puške
 k a n d e l í r – svijećnjak
 48 k a n è l a – obrađena drvena kratka cijev s pipcem, služi za otjecanje vina iz bačve u barile. (Za istu svrhu može poslužiti i komad trske s čepom.)
 k a n è l a – cimet
 49 k a n è t – pridržavač za nepomičnu pleteću iglu (oko 20 cm) koji se zadije za pojas, dok se s drugom iglom plete. (Često su bili oblikovani raznim figurama, a mogli su biti i srebrni.)
 k a n t a r è l a – vrsta žare
 k a n t í r – potklada za razne uporabe (ispod broda, ispod bačve, za tijesak i sl.)
 k a n t ú n – ugao, kut
 k a n ž i j a, s k ú r i j a – bič
 k a p e l í n – kapisla za inicijalno paljenje kod starih pušaka nabijača
 k a p ó c, á b i l – kadar
 k a p ó t o d m á r c i n e – kaput od grube vunene tkanine
 k a r a t í l – drvena bačva od 100–500 l
 k á r i k, k á r a g – brodski teret

- karína – čunjasti nastavak s dva utora za pramčanu i krmenu statvu, kod gajete; v. *batajuli*
- kárkoš – gavran
- kárpit mriže – propisno popraviti svako oko u mreže; *štrocàt* – na brzinu skupiti i vezati proparani dio mreže
- karsíl – lijes, mrtvački sanduk
- kaštíl – kula
- Kaštíl – naziv za staru općinsku zgradu u Komiži (1585. g.) u obliku kule
- kaštíg, kaštígàt – kazna, kazniti
- katína – naziv za prvo veslo od pramca u gajeti
- katramèla – mješavina pola pakline pola katrana za konzerviranje drva; nanosi se na vruće
- káukal – veliki galeb
- kavašèst – naprava za direktno očitavanje oblika rebara broda, bez nacрта linija
- kavícól – kraj, završetak mreže, parangala
- 57 kavija – naprava na željeznom prstenu oko jarbola i uz ogradu, na 1 m visine od palube, o koju se vežu razni konopi (Na brodu ih ima više.)
- kazóta – prezime: *kakò se písu*; – nadimak: *kakò ih zovù*
- kefól – gava: *dàt jednù po kefolù*
- Kèko – Franjo (akuz. *Kèkota*)
- kènja, kènjica – magarica, ugota
- kiće – ubrana crnogorica, makija, kao stajska hrana za koze i ovce: *ubràt málo kiće*
vrste: *planika, vrís, zelenika, corni pelín, žeromód, cesmina, jor-pina, smarděj, tornò*
- kimènat – sljubnica, međuprostor između oplatica palube ili oplata
- kinín – pletenica smotana na vrh glave
- klápot – galamiti, udarati, kucati: *ko tu támo klápje?*
- klàst – staviti: *je si l' klàla nà ogonj*
- klétve – kletve: *zlò ti godišće, grún te ubil, móre te izilo, vróg te òlnil, zatapjála*
- klúvkò, klúvkò špogà – klupko, namotaj
- kóca – sud za mjerenje masta, oko 133 l : *ol jednè kóce mastà izòjde jedón otòlitar vinà* (2666 kg masta = 4000 kg grožđa = = 1 : 1,5)
- kocjúť – tvrdoглав
- 51 kòcul – kukica, služi kod cipela na dugmad
- kógo, kóga – kuhar, kuharica
- kógoma – posuda za kuhanje i serviranje kave, džezva
- kójba – kavez, krletka
- kokošóra, kapunéra – kokošinjac
- kóla, kalèta – tijesna ulica

- k ó l a – lje pilo
- 52 k o l à c z a o m i c o t p e ć – štap s kitom za metenje tople seoske peći prije ulaganja kruha
- k o l é n d a, k o l é n d o t – prigodno pjevanje uz javnu petrolej-sku rasvjetu, npr. o Božiću i Novoj godini; pjevati kolendu (Za Božić i Novu godinu djeca su navečer obilazila vrata poznatih i pjevala prigodne pjesmice čitajući svi skupa iz jednoga pisanoga teksta. Djeca su bila pogošćena. Obavezan je bio fenjerić. Bo-žićni tekst je obećavao ponovnu posjetu za Novu godinu pa je taj drugi tekst glasio: *Ca smo rèkli tu cinimo, sváku dobro von zelimo. Borba Síbe zlótno kito, na dobrò vón mlódu lito*. Refrain: *I do lita i do lita i na zdrávje ovde, na dobró vón na dobro vòn mló-du lito dójde*.)
- k o l i g à t – (po)leći, nagnuti: *vítar je koligól búr*
- k ó l k u l, k a l k u l à t – račun, računati
- k o l n i k – ogradni zidić građen u suho
- 54 k o l ó c, k o l a c à t – naprava za *oldivàt zakocóni parangól*
- k o l ú n b a – kobilica, osnovni središnji dio broda
sastavni dijelovi: *karína, ásta, karòc, ancikúr*
- k o m è š – poslovođa u poljoprivredi
- k o m e š ú r a – procijep, raspór između dasaka poda
- 72 k o m í n – otvoreno ognjište
- 75 k o m ò – komoda s više pretinaca
- k o m ò š t r e – lanac iznad komina za vješanje lonaca poviše vatre
- k ò m u d – udobnost, udobno; v. *pìnezi*
- k o m ú n – općina
- k ó n c a, k o n c à t – začín, začíniti; v. *zocínba*
- k o n f à t s e – slagati se: *ne konfáju se*
- k ó n k a r – bolest raka
- k o n o b ó j k a, k o n j o b ó v k a – vrsta kukca, babura
- k o n p o s ó n t, c i m á t é r i j – groblje
- k o n š k r i t i – vojnici, novaci na stavnji; v. *léva*
- 121 k o n t r a f ú n d – poklopac *barilòta* slanah srdela; dok srdele zriju, *kontrafund* se opterećuje kamenjem
- k o n k u l à t – ulupljivati uslijed vlage ili udarca
- k o n t r a p í z – protuuteg
- 53 k o p á n j a – načve, drveni polukružni sud izduben iz debla (U njemu se mijesi kruh.)
- k o p í š ć e o d o s t i j u h – koplje za osti
- k ò r a š – jedan voj oplate na drvenom brodu
- k ó r, gen. k á r v i – krv
- k ó r, gen. k á r a – zaprežna kola
- k o r e j ì t – ispravljati
- k ó r g a – konop na donjem prednjem kraju nekih jedara, kojim se priteže jedro da poprimi više ili manje okomitiji položaj.

k ó r k a – stučena borova kora (Služi za bojenje i dezinfekciju mreža, isto kao i *rúj*; v. *tónga, tangàt*)

k o r n í ž a – okvir

k o r n í ž ó d a – stepenica uz obalu (Lučka obala proširuje se u razini mora za 20–30 cm; nastala stepenica je *kornizoda*.)

k o r p è t – grudnjak domaće izrade

k ó r t e, m à c k ó r o t – slog igraćih karata (40 kom.) (Ponajviše se rabe tal. karte.)

nazivi: *baštóne, kùpe, dinóre, spóde*, po 10 komada: *jás, dujèta, trojína, cetvorína, petína, šestína, sedmína, fónt, kúnj i krój*.

Dujèta od spódih, šaljivo: *munigèla*

k o r t e j ó n t, k o r t e j à t – udvarač, udvarati

k o r t í v – dvorište

k ò s i é – kos

54 k o s í r, k o s í r á c a – vrsta poljskog alata, s peticom ili bez nje

k o s m é j – veliki dlakavi morski rak

k o s m ú j k a – ukusna breskva s hrapavom korom

k o š t r í c – gorka jestiva samonikla trava

k o t l é n k a – veliki bakreni kazan, iznutra pokositren, za kuhanje rublja; v. *lušija*

k ò t l i é – limena kanta; v. *alibàt kòtlié*

k o t o r á t a – otvor s poklopcem za ulaz u potkrovlje; v. *bragòte*
K o v a n i a u s t r i j s k i n o v a c kod nas u opticaju do 1918.

Materijal	naš naziv	njemački	pučki
<i>róm</i> (bakar)	<i>pùl sólda</i>	1 Heller	
<i>róm</i> (bakar)	– <i>sóld</i>	2 Heller	
<i>nikel</i>	– 5 <i>sóldih</i>	10 Heller	– <i>petica</i>
<i>nikel</i>	– 10 <i>sóldih</i>	20 Heller	– <i>banica</i>
<i>srebrò</i>	– 1 <i>krùna</i>	1 Krone	
<i>srebrò</i>	– 2 <i>krùne</i>	1 Gulden	– <i>fjurín</i>
<i>srebrò</i>	– 5 <i>krún</i>	5 Kronen	
<i>zlóto</i>	– 10 <i>krún</i>	10 Kronen	
<i>zlóto</i>	– 20 <i>krún</i>	20 Kronen	
<i>zlóto</i>	– 100 <i>krún</i>	100 Kronen	

55 k r a k ú n – zatvarač za velika vrata konobe (Sadrži osim ključanice i ključa još i *žbolcún*)

K r a n j u l í n a – Slovenka koja obilazi mjesta noseći na leđima veliku košaru, a prodaje rubeninu, čipke i sl.

k r á v o s a c – oveća zmija (2 m, 5–6 cm Φ) (O njemu kruže po otoku fantastične priče: *bíl je dúg kako jórbul od gajète*. Inače neopasan, tamani otrovnice. Vuđen je omotan oko nogu krave da siše mlijeko. Odatle: kravo-sisavac.

- kredàt, banzovàt – javno, glasno objav(lj)i(va)ti vijesti ili naloge
 krišnjók – mjesec srpanj
 148 kròk – opasač s kratkim konopcem koji na kraju ima uzao, a služi kod potezanja mreža potegača
 kú? – tko? inače pravilno: *ko je dúšal, od kóga imoš, komu dàt, koga zvàt*
 kùcica – mali račić, tamne boje, poput jastoga (10–15 cm).
 kucín – pas
 kucín ol férm e – pas pointer
 kucín ol k áce – lovački pas
 kucinóre – mreža stajačica za lov jastoga
 kúgul – oveći, okruglast, nezgodan kamen
 kuhinjski pribor:
bronzín, bronziñíc, ćapín, komòštre, kógoma, lopíža, parsùra, parsùrica, pinjáta, popècak, pòt, pòtić, tèća, tećín i trìnoge
 kukvìža – ćuk, sova
 kùlaf – otvoreno more; veliki pojedinačni val
 kùlap – kap: *kulpálo ga je udarila ga kap*
 kùlin, kulencić, trípice – fileki od kozlića ili janjca
 kúltra, inbotivèno – jorgan
 kúnce – konac
 kúnja – dunja
 kurènat, kurént, kurentija – morska struja: *kurént ol levónta*
 kurój – hrabrost : *jé kurája ?*
 kurót – župnik
 kús, kuśćić – komad, komadić
 56 kútula – mali odjeljak s poklopcem za sitne stvari u velikoj škrinji
 kvadrèt – plitki, puljiški tanjur
 kvataśéncija – ružmarinovo ulje
 kvós – kućni kvasac; v. *bira*
 kvòška – račić kozica (vrlo dobra meka za hvatanje udicom)

L

- lácan – gladan
 láka – dlaka
 58 lákomic a – veliki lijevak poput vedra (20 l), s tri noge za nalijevanje bačava, po sredini kratka cijev koja ulazi u otvor za *ta-pún*; v. *otvori na bačvi*
 59 lanbìk – bakreni kazan za destilaciju rakije, ružmarinova ulja itd.
 lancóla – zakrpa na palubi ili oplati
 lancóna – debeli, dugi konop za brodski vez

- l a n t e r n i š t a – svjetioničar
 l a n t í n a g ú r n j o – šošnjak
 l a n t í n a d ú l n j o – deblo, deblenjak
 l a p á c a – dvostruko pojačanje na spoju
 l á s i c a, š k a r a n b é ž – žohar
 60 l a š k a t à t – kratko, oštro galopirati: *alà ca laškato*
 119 l a v a b ò, l a v a m ó n – umivaonik
 l a v é l – sudoper
 l a v ú r, l a v u r à t; r a b ò t a, r a b ò t o t – rad, raditi
 l a v u r à t n a t e ž o k à – kolonati; v. *dioba uroda*
 l a v u r à t n a ž u r n ó t u – raditi na dnevnicu
 l e b i é, l e b i é ó d a – jaki jugozapadnjak; v. *garbín*
 l e g ó t – duh koji noću obilazi i plaši
 l e n j ó m – građevni, drveni materijal: grede, daske, letve i dr.
 l e š ó d a – oveća količina u vodi kuhane ribe
 l è š t o – brzo
 l e t r à t, l e t r a t à t – fotografija
 l é v a – stavnja
 122 l e v a n d ú r a – plitki otvoreni sud za rad u konobi (10 l)
 l e v a n t ó r a – jaki, nagli istočnjak
 l e v ù t – brod na kojemu je mreža (*tráta*)
 l i k ó r, l i k a r i j a – liječnik, lijek
 l i n b é l – utor u statvi, kobilici i inače
 l i n g ò t, l i g n j ú n – lignja
 l i s a – okrugla, okomita, rešetkasta ograda u kojoj se gnječi mošt
 u vinskoj presi. Istoj svrsi služi *libón* debeli konop
 l í t ò – dlijeto
 l i t o – ljeto
 l í v k a – sić na dugom štapu (za punjenje bačava uz rub obale, 5 l)
 l i z o t – pustiti, puzati
 l ó g è – dvije tanke, drvene daščice za provizorno povijanje slo-
 mljene ruke ili noge
 l ó h à t – njihati: *i tovaru se rép lóše, ma mu ne pádo*
 l ó j a – svičarica, ribarica, koja na sebi ima *feról*; jaka svjetlost za
 okupljanje plave ribe
 l ó k a t – lakat, stara dužinska mjera od oko 0,5 m
 l o k à t – piti poput životinje; isto se kaže i za pijanicu
 l o k ó n d a – gostionica; za niži stupanj *tovírna* i *bètula*
 l ó n p, š a j è t a – bljesak munje; *lanpó, zalanpálo je*
 l ó n t a – vratnica: *vróta na dví lónte*
 l ó p i š – olovka
 61 l o p i ž a – zemljani lonac s ručkom *provislò* za kuhanje zelja,
 krumpira, pure: *ùho za provislò*
 l ó t i t – tjerati: *kucín lóti zéca*
 l o z j è – vinograd
 62 l o z ó v i n a – zeleno friško lišće od loze; v. *perùšće*
 l ù é a – mrtvačka glava, lubanja

- l u ć i k a – ljutika
 l ú d u l a – ševa
 l ú j k a – lutka
 131 l u m è t a – mala svjećica na ulje
 l u n b é l – blanjotina
 l u n b r è l a, l u n b r e l í n – kišobran, suncobran
 l ù p o r, u l u p à t – školjka priljepak, ubrati priljepke
 l u š i j a, p o l u š i j à t – tekućina za pranje rublja uz kuhanje i
 dodatak luga, oprati rublje u lušiji
 l u ž u n g à t – zavaravati, vući za nos
 l ú ž n j o k – vreća u koju se stavlja lug

M

- 62 m á c a – mlat s dugim drškom, težak 5–12 kg
 m a c a g a r b ú n – škorpion
 m a c a v a r i j a – plitka udubina u kamenu u kojoj se velikim drve-
 nim batima tuče *kórka* ili *rúj*
 64 m a c i c a – mlat s kratkim drškom, služi kod bušenja rupa za mine,
 težak 2–3 kg
 m a c i ć – vukodlak, noćna prikaza, zloduh, vampir: *macić oprúdi*
 65 m a c ú l a – drveni mlat, trapeznog oblika, služi za nabijanje drvenih
 obruča na bačvama; uz *maculu* ide još i drveni *nostávák* na koji
 se udara
 m a c ú l a – kuhinjski batić za meso
 m a d í r – oplatnica bokova i ograde u broda
 m á j a k a d é n e – jedna karika lanca
 m à j i š t r a – krmeno jedro kod trabakula
 m a j n à t, m a j n o v à t – spustiti, spuštati jedro
 m a j š t r a l ú n, m a j i š t r ó l, m a j i š t r o - t r a m u n t ó n a –
 jaki sjeverozapadnjak
 m a k á k o – budala, pojačano: *makáko na pálicu* (vrsta majmuna)
 m a l a n d r í n – baraba
 m a l p r á t i k – nevješt
 m a l v a s i j a – miris po truleži
 m á n a t, m a n t i ć – podigač za jedro, odnosno za *flòk*; v. *jidra*
 m a n d r à ć – lučica
 67 m á n i g a – držalo za pero; duga platnena ili gumena cijev
 m a n i g ì n – tanka, kratka gumena cijev za pretakanje
 m a n i s t r a, p á š t a – tjestenina
 m a n j i g a – jestivi plod planike
 m á n j u š – razna sitna riba
 m á r a – jedan krak sidra
 m á r a c – mjesec ožujak
 m a r a f ú n – podveza za skraćivanje jedara; v. *tarcarúl*
 m a r a n g ú n – drvodjelac

- m a r a v ó n – vino otišlo na ocat, ljuto vino
 m a r è t a – lagano talasanje mora
 m a r i n a – riba murina
 m a r n j i t, m á š k a m a r n j i – presti (o mački), mačka prede
 m á r t i n a – mali, jestivi plod crnogorice
 m á r v i c a, p í n k i c a, ž e r à, ž e r i c a, t ú n k i c a – mrvica
 m a š k i n à t, p o m a š k i n à t – (is)krčiti s mašklinom neobrađe-
 nu zemlju
 m á š k u l – mužar
 m à s t – vinski mošt
 m a š t í l, m a š t i l a c – vedro; v. *grotàc*
 m a t i n è – v. *komes*
 m a t o p í r – leptir
 74 m a ž i n í n – mlinac za kavu, papar i dr.
 m e j à k – ručka kojom se vrti kućni mlin: *žórna*
 m e j ó š – međa između dva posjeda
 m e r ó k u l – čudo
 m e z a r u l í n – mala bačvica od 10–100 l
 m e z o m ó n d o t i – polusvijet, pokvarene žene (franc. *demi mond*)
 M i é é l, M i h ò – Mihovil, *Mičel*, akuz.: *Mičela*; *Mihò*, akuz.: *Mi-
 hotà*
 m i j a – morska milja = 1852 m
 m i j ó r – 1000 (tisuća)
 M í k e, M i k ù l a – Nikola, akuz. *Miketa*, *Mikùla*
 m i l o s ó r j e – milost
 m i l ú r a – plićak
 m i r a v i n à – 100 litara, 1 hektolitar
 m i r i n a, m í r – zidovi kuće kojoj je propao krov; zid
 m í r l i é – čipka
 m i š é o n i – mještani
 m i š t r à – esenca od koromača, osvježujući dodatak običnoj pitkoj
 vodi
 m j e s e c i u g o d i n i :
*sícanj, véla, m á r a c, a p r í l, m ó ž, ž ú n j, k r i š n j ó k, s e t è n b a r, o t ù b a r,
 z í m j i, p r o š i n a c*
 M l è c i – Venecija: u *Mlètke*, iz *Mlètok*
 m l è l k i n j a – smokva petrovača
 m l ó t, m l o t à c, m l a l c i é – mlat, čekić
 m ó c à k – mačak
 m o c e i n a – vlaga
 68 m o j á c a g n j ó j a – mjera za gnoj (60–70 l)
 m o l à t – pustiti: *molój*
 69 m ó n k u l – bita za vez (na pramcu i krmi)
 m ó n t a l a – slatko od grožđa
 m o r b í n – objest, raspoloženje
 m o r è t a – maska
 m o r i n a – tjeskoba; debelo more

- m ó r k o p r o š à c – božja kokošica
 70 m o r t ó r (m u r t é r) – avan
 m ò š n j e – mahune
 m ó t – mali, još zeleni izdanak na trsu loze
 m ò t – pokazni znak, mig
 m ó t à t – vabiti ptice pjevica; v. *rećóm*
 m o t i k a l o z j ò – 436 m² vinograda ili zemlje
 71 m o t o v i l o – namatalo za *túnju*, povraz
 m ó ž – mjesec svibanj
 m ò ž j o n i – mozak
 m ù j a – kesa oko glave hobotnice
 m ú k à – brašno
 m ù k a – mučnina, poteškoća, muka
 m ú l – križanac između konja i magarca. (Obično dobiju nazive prema boji dlake: ako svijetlo smeđe: *plávo*; ako tamno smeđe: *rúme*; ako crne: *móro*.)
 m ú l – gat, pristan
 m u n t à t – zaći (u odlasku), pojaviti se (u dolasku)
 m u r é l – predložak, vodilica
 m u r ó d a – bok broda, ograda
 m u s t à c o d b a š t u n à – donje pripone kosnika prečke
 m ú s t e r – manastir; župna crkva u *Komiži*
 m ù š ć, p r o f ú m – parfem: *namušćat se, profumàt se*
 m u š í l – kratki konopac
 123 m u š k a d ú r – viseći kuhinjski ormarić (Na sve 4 strane nalazi se gusta mreža protiv muha i insekata)
 m u š k a r d í n – fićfirić
 m u š k ó i m e n à :
Bijóže, Búrte, Gárgo, Jórjo, Jákomo, Jóko, Kèko, Ónte, Mićél, Mihò, Míke, Mikùla, Síbe, Záne

N

- n a b i v á c a – puška koja se puni sprijeda
 n a d o ž u n t à t – nadodati
 72 n á p a – nadogradnje iznad komina za odvod dima
 n a p á t i t s e – prehladiti se; namučiti se
 n á p o k o – kriva strana, na krivu stranu
 n á p r o v o – prava strana, na pravu stranu
 n a š e š ó r c a – na tašte
 n á t a p u c – tapkajući progurati se kroz mrak
 n a t r ù h l i t – ostati u drugom stanju
 n á v a r – iznad: *návar críkve*
 n a v r á š ć e n – naboran
 n e r à k – ptica ronac
 n e r à t – roniti

nìkur – netko: *nìkur je támo dúšal*;

nitko: *nìkur ní dúšal*

nínder – nigdje

nístarmo – nizbrdo, za razliku od: *úzbaro*

nìz-kráj-móra – uz samu morsku obalu

nođijot se – nadati se

73 nogà – stopa = 305 mm dužinska pomorska mjera (engl. l')

nógal – nagao

nójskoli – pogotovu

no párstak – naprstak

nostávak – bačvarski alat za nabijanje obruča drvenih ili željeznih (Skupa spada *macúla* i *nostávak*.)

nostòvot, nostúj – (po)žuriti, (po)žuri

novonovcoto – potpuno novo: *divnjà ne duperóno*

nožice ol ríza – škare za obrezivanje loze

nùko, nostúj – požuri

nús (u nosú) – nos (u nosu)

nús ovámo hòd – amo dođi: *nús donès málo dór*

nutrìje – više unutra

NJ

njá kara – mali cvrčak

njánjica – ovca

njančić – janje

njónka – niti: *njónka márve, njónka pínke, njónka frégule*

njúnkalo – onaj koji govori kroz nos

O

obadàt – osvrtati se, brigati se: *ne badój*

obíd – ručak, objed

òboj, òboj mènì – jao, jao meni

oóoli – naočali

odusúda – odasvud

òglov – ular, konop oko glave konja ili magarca

ògraja – ograđeno zemljište

ojìga – mala ribica poput gavuna (10 cm)

okròp – voda u kojoj se je skuhalo zelje

òl – od

oldìt, olkocàt – otkačiti ribu ili parangal

olvidàt – odvrnuti

omataàt – opremati brod na neku stanovitu vrstu jedara: *brúd je omatón na trabákul*

oméndul – bajama

- o n ò k o – onoliko
 o n u d ó j a – onuda
 o n ù j e – malo više onamo
 o p á h o t, o p a h à t – nešto osjetljiva u prolazu nehotice (o)štetiti:
opáhal mu je oko, opáhal je mladicu ol lozè
 o p a r é à t – pripremiti
 o p r u d ì t – izazvati podražaj kože na dodir vlasulje, gusjenice,
 koprive
 o r c à t – skrenuti brodom u vjetar
 o r ì h – orah
 o r o l o j é r – urar
 ó r t – ribarski alat i pribor: mreža, brod, vrše itd.
 o r ù j e – poljoprivredni alat
 o s t ì n u t – ohladiti se
 o s t r a g ù š a – puška koja se puni odstraga, za razliku od one
 sprijeda; v. *nabívaca*
 o s ú j – sjena, hladovina
 ò š ì t – tanki, pregradni zid u stanu
 ó š t a r – jug, južni smjer
 o š t é r, o š t a r ì j a – krčmar, krčma
 o t ò l i c – malo prije
 o t u d ó j a – otuda
 o t ù j e – malo više tamo
 o t ú r – kružni utor za dno bačve
 77 o t v o r i n a b a č v i :
purtèla, polèbarnjok, tapún, ždrib, kanèla, špinèl
 o v ò k o – ovoliko
 o v u d ó j a – ovuda
 o v ù j e – malo više ovamo
 o ž e l ó n d a – lov ptica pjevica; v. *višć i baketín*

P

- p a d v ó n a – malo vino za kućnu potrebu
 p a h à t, z a p á h o t – (za)mirisati: *alà ca pahò brujèt, alà ca je zapahála kafà.*
 p a j í z – mjesto, grad (u selima po otoku Visu nazivaju mjesta Vis i Komižu *pajíz*)
 p a j è t – bokobran
 p a j ú l – pojedina podnica dna čamca
 p a k ó l – pakao; paklina, tvrda crna masa poput asfalta
 78 p á l a c – 25,4 mm (1" engl. mjera)
 p a l e t ò – lagani kaput
 p a l i n b r ú d – prženi kruh poliven toplom juhom
 p a l ó c – palača

paljenje vatre prema svrsi:

užec ògonj na kominù,
polpolit péc za kruh,
oparcàt žeràvu za gradikule.

panbujín – kruh prokuhan u jusi od mesa

panížél – prvi voj oplate do kobilice

panóda – kruh kuhan u vodi s uljem i kapulom

pantaflóra – podrugljiv naziv za veliku ženu;

– poseban sud koji se upotrebljava kod pečenja rakije

pantalún – nezgrapan, veliki muškarac

paparóda – isprženi kruh poliven kipućom vodom uz dodatak
ulja, kapule i luka, tzv. *prva pomoć*

páprovica – paprika

paramezól – pojačanje po sredini dna broda iznad rebara

79 paraskúša – vanjska zaštitna letva po dnu ribarice, samo na
jednoj strani

paravèsa – čuška

pardèknut – ritnuti se: *mazgà pardéco*

paríc – posebno manje pomoćno veslo za *svičora* ispred *katine*,
kad se vozi regata za Palagružu, jer je krma zakrčena

pariči – dva mala vesla

parnjátak – velika glava kruha

paršùra – tava

paršuráte – okruglice od brašna, vode i kvasa, pržene u ulju
i posute šećerom. (Tradicionalni božićni kolač: *fritule*.)

parún – vođa *leuta* na kojemu je *tráta*, tj. mreža potegača

paržún – zatvor, tamnica

paš – sežanj = 1,83 m

pašamón – rukohvat

pašéj – drvena naprava u kojoj se sitna djeca uče hodati

paštèla – dobra meka za ušate i ciple (pupa se umijesi u malo
mora)

paštún – količina cementa ili žbuke, koja se ručno najedanput
smiješa

patakún – stari kovani bakreni austrijski novac

patošćina – zadah po starežini

pátule – ospice

patún – udarac po glavi

pavér – fitilj

pèca – krpa; veliki smotuljak platna u dućanu

pecúrva – gljiva

pehór – drvena plitka zdjela

pèk – pekar

80 pèkja – petlja, pasnjak

pelún za bandíru – zastavno koplje

péndè – ptica pastirica

pensír – briga

p e p e l ú ž n i c a – pepeljara; mala sivkasta zmija
p e r ú n – vilica
p e r ú š ć e – suho lišće od loze, za gnojšta i štale
p è š n j a – usna
p e š t à t – gnječiti
p e t e n í n – češalj
p e t r ó r a – kamenolom
p e v e r ú n, p á p r o v i c a – paprika
p i c í n – vrh prostora u pramcu i krmi
p i c ú l a – samonikla vrsta jestive trave koja se kuha poput blitve
p í c à k – naročiti kratki komad niti na koju je neposredno vezana
 udica (Prije pojave nylona *picak* se pravio od tanke niti zvane *fil
 de Špànja*.)
p i h ù r a – duboki kašalj
p i k è t – kratki potez jedrenjakom uz vjetar; v. *burdiž*
p i l a – u razini zemlje izduben i sagrađen mali zdenac u koji otječe
 vino iz tijeska; u kamenu izduben četvrtasti spremnik raznih ve-
 ličina za razne svrhe, npr. za ulje
p i n e l à t s i d r o – objesiti sidro spremno za sidrenje
p i n e z i – novac: *pinezi su lípo kòmud*
p í n k a; p í n k i c a – koštica kod voća; komadić
p i n j u r à t – sudski (za)plijeniti, pečatiti
p i p a – duži prut od ostalih koji se ostavi kod obrezivanja loze
 (Iduće godine tu će biti veći urod, ali se loza od toga iscrpljuje,
 pa se to samo iznimno primjenjuje, npr. kad se vidi da loza
 ugiba.)
p í r j a, p i r j ú n, p i r j ò t i p í r j i c a – lijevak raznih veličina
p i s t é j – trp
p i š i k ó n t – morski pas
p í z, p r i p i z à t – uteg, prevagnuti
p j ó n t a; p j a n t à t – biljka; posaditi
p j ù h v a – koštica u zrnu grožđa; kožica na zrnu graha
p l á ž a – neobrađen, brdovit teren obrastao grmljem, makijom
p l è š k o – ploštimice
p l ú j k a – mala kamena pločica za svakog igrača, uz to jedan *bulín*
 – dječja igra poput boća
p ò b u k – v. *bucálo*
p o c è t – mala udubina na najnižem položaju dna bunara
p o d á n a k – donji dio strmog zemljišta
p ò f r i g a – isječena, u ulju zapržena, kapula
p o g á c a o l k r ù h a – vrsta pogače (Od tijesta izvaljaju se dva
 okrugla lista pa se na donji naslažu slane srdele, luk, kapula, *po-
 medóre*, papar i zalije uljem. Poklopi se drugim listom i naokolo
 uštipne. Peče se u peći s ostalim kruhom.)
p ò h v i n a – traka oko stražnjice životinje koja na nizbrdici zadr-
 žava samar; v. *samór*
p o j á c a – slamarica za ribarski brod; v. *slovnica*

- p o j à t, p o j ó d a – skrenuti niz vjetar, skretanje niz vjetar
 p o j ó r, p o j ó r k a – stanovnik sela unutrašnjosti otoka Visa
 81 p ó l à – vrsta lopate (Služi za slaganje kruha po peći, dužine oko
 2,5 m)
 p o l a r i j a – drveni sud kojim se crpi vino sa samoga dna bačve
 p o l è b a r n j o k – otvor na najnižem dijelu bačve za otjecanje
 taloga
 p o l i k, p o l i k o v o t – paljetak, paljetkovati (Do pojave fi-
 loksera nije bio običaj u jematvi obrati do zadnjeg zrna. *Varhov-*
nice bi ostale na lozi za »malo vino« kućne potrebe. Poslije je-
 matve obralo bi se sve i to se naziva *polik*.)
 p ó l k a n a k a t r í d u – vrsta starinskoga plesa
 p o l k i ć – prekid kod dužih unutarnjih stepenica
 p o l m i š k ó n – prijesni kruh (Zamijesi se brašno, kvasac i voda
 te odmah ispeče kao pogača prije nego ukisne.)
 p o l p o l i t p é é o l k r ũ h a – potpaliti krušnu peć: *za tu se*
hòće cmija i kićo
 p o m e d ó r e – rajčice
 p ò m u l – ukrasni završetak na vrhu jarbola
 82 p o n á r a – udubina u zidu za odlaganje manjih stvari
 p o n i s t r a - u - s v è ž u – pritivoren prozor
 115 p o p è c a k – žarač
 p o p l è š k o t – potapšati
 83 p o p r á ž i t – ispržiti krišku kruha na otvorenoj vatri. (Drvce se
 utakne u gornji dio ispod kore i usmjeri prema žeravi.)
 p ò p r i – nekad, davno
 p o p r ũ g – pojas ispod trbuha životinje od jedne strane samara do
 druge, priteže čvrsto samar da se ne izvrne; v. *samòr*
 p o r á p n j o k – vrsta crvene ribice (živi u rupama.)
 p o r é à c – riblji želudac
 p o r u g ó n c i j a – ruganje, poruga
 p o s t o l i n a ž l i n g u i š p i g è t e – cipele s jezičcem
 p o s t o l i n a b o t u n è – cipele na dugmad, pucad
 p o s t o l i n a l á š t i k – cipele s elastičnim gumenim tkivom po
 strani
 p o š é r; p ò š t a – listonoša; poštanski ured
 p o š è š – posjed, imanje
 p ò š t – salon I. razreda na krmenoj palubi parobroda
 p ò š t a – ribolovni položaj: *kojò vòn je pòšta noçàs*
 p o š p a l a n k à t – kliznuti: *pošpalankála mu je nogà i pól je*
 p o š t r i b u l – spletkar, svadljivac
 p o š u k a l c à t – podmetnuti potkladu ispod broda na suhom ili is-
 pod bačve; v. *sukálac*
 p ò t, p ò t i ć – mali lonac s ručicom
 p o t a r k o v à t – kasati: *múl potarkùje*
 p o t e š t ó t – načelnik općine
 p o t r u s i t – lagano posoliti

p ò v a r – povrh, iznad
 p r á c a – stremen; v. *samor*
 p r a j c ò v i n a – svinjetina
 p r á s k o t – prekomjerno trošiti i razbacivati (ne samo novac)
 p r a š ć i t – peckati: *jód prašći na ráni*
 p r e t ú r, p r e t ú r a – sudac, sudnica
 p r i g o d i š ć i t – potrajati do iduće godine (što je inače pokvar-
 ljivo)
 p r i m à – naziv za četvrto veslo od pramca u gajeti
 p r i m è t a k – prsluk, lagan i zgodan, ima 4 džepića za sitne stvari;
 štiti prsa i leđa, rukava nema
 p r i s t á v a – stepenasto zaravnani dijelovi vinograda na padini
 p r í š k a – kriška
 p r i t u n b à t – (pre)vrtati: *ne tunboji táko*
 p r i t ú r – otvorena manja bačva
 p r o d ò r i n a, r o v a r j ó d a – jak, nagli vjetar sa sjevernih kvad-
 ranata, nakon serije južnih vjetrova
 p r o f o g u n à t – proširiti malo rupu u drvu, na točnu mjeru, po-
 moću užarenog željeza
 p r o f ú m – parfem
 p r o f u m à t – zakaditi, zadimiti
 p r ò p j a – baš
 p r o p ú r – prerez na odijelu za džep
 p r o t a p a n j à t – procuriti
 p r o t e j ì t – štítiti, favorizirati
 p r o v i s l ò – ručica na siću ili loncu; v. *lopíza*
 p r o v i š t a – zaliha hrane (za brod ili kuću)
 p r o v j à t – pripovijedati, pričati
 p r ú č e – suho lozovo prúće, omiljelo gorivo za pečenje ribe na
 otvorenoj vatri: *nùs dodój málo prúčo*
 p r ú h – skakavac
 p ú c – pošto: *púc-kór-dór* pošto kola drva
 p u d ó r, p o d ó r – lugar
 p ú l – put, prema, u smjeru: *pùl doma, pùl Visà*
 p ú l - ù - p u l, p ú l - d i l à, d i l ì t - n á - p o l i – polovica, na po-
 lovicu
 p u l è n a t, p u l é n t, p u l e n t à c – zapadni vjetar: *zapulentálo*
je, išal je vitar vónka
 p ù l i ć – magarčić, konjić, ždrijebe
 p ù l - m i š a - p ú l - m a t o p i r à – šišmiš
 p u l n ò é a – ponoć
 p ù n o m a l o – nezatno
 p ú n t a, p u n t í n – veliki rt, mali rt
 p u n t a p è t – broš
 p u n t i ž é l – odeblja daska 4-5 cm debela, 4 m duga

- puntúra, púnta – upala pluća
 púpa – mekana sredina kruha
 purié – morska trava u obliku vrpce 0.5-1 m dužine lista, širine
 1 cm
 putò – pluto: *na gúrñjen kráju mriže su putà, na dúlnjemu olov-
 nice*
 84 putóra – tunje obješene na veće komade pluta, obilaze se čam-
 cem, prepuštene su inače struji

R

- 85 rakatéž – strugača za sir
 ramóda – žičana mreža
 rasćaràt – razvedriti
 86 rasplacúša – skuša preko hrpta rasplacena, razapeta na dva
 drvca, soljena i sušena na suncu, za skoru potrošnju
 ráskvartàt – rassčetvoriti, raskomadati
 rázma – jača završna trenica oko palube
 rébàk – vrabac: *dvó rébka, pét rébok*
 rebatajica – odraz valova ili vjetra od kraja
 88 rebukàt – izravnati spojeve između kamenja zida cementom
 rećína – naušnica
 rećóm – ptica pjevica koja vabi druge ptice
 Ima 5 *rećamih*: *fruzúlin, lugařin, gardelín, faganél i verdún*
 refúžo – nabacano bez slaganja
 relúj, arelúj – sat
 remúnta – popravak cipela uključiv i tumeru; v. *tumera*
 rendìt nóse – povući se
 reparovàt – nadopunjati i dolijevati barile posoljenih srdela
 rìgot, izdrìgot – povraćati, povratiti
 rìlo, cúnkà – gubica; ružno lice
 rimédij – popravak, lijek, pomoć
 ripór – zaklon, zavjetrina
 rišórša – korist, prihod: *ni bilo druge rišorše, po se je udužil*
 ró m – bakar
 rosàp – rasulo, raspad
 ròško – rosi, pada sitna kiša
 ròta – smjer vožnje broda, kurs
 87 rucjók – sačmarica, orčas (Mala kružna ručna mreža, oko 2,5
 m Φ , vješto se baca s kraja na ribu koja pase: *salpe, cipli, salpuce*)
 rúj – posebna crnogorica (Lišće se tuče velikim drvenim batima i
 dobije kaša kojom se oboji i zaštititi mreža); v. *bàt*
 102 rukovónje – udaja, ženidba; prolazi kroz 5 faza:
 – *zaglèdoli su se*
 – *intról je* (vidi intràt)

- *obecóno divnjà* (zaruke)
- *nápovid* (u crkvi)
- *rukovónje*
- r ù k o v i c a – rukovjet
- r u m b o v à t, r u m b à t v r ó t a – provaliti nasilno (vrata)
- 134 r u n b ó j – otvor u ogradi (linici) broda za brzi propust vode s pa-
lube
- r ù ž i n a – rđa
- r u ž u l í n – vrsta likera

S

- s a d ó j a – sada
- s a k i ž à t – uništiti, potamaniti
- s a l à c – tanki sloj morske soli na tijelu kupača
- s a l a m ú r a – rasol (Kod solenja srdela dodaje se do 30% soli.
Riba izbaci tekućinu *salamúru*)
- s a l b u n ó r a – pješčana uvala
- s a l í ž, s a l i ž à t – pločnik, popločati
- s a l p à t – dizati iz dubine sidro
- s a m o p i ž m i – ljekoviti oblog za modrice od udaraca i rane (stu-
čeni senap i ocat)
- 89 s a m ó r – sedlo
dijelovi: *glavić, lúci,*
poprúg, pòhvina,
práče i dugi konop
od oko 10 m uduplo
- s a n a b o b i ć – kletva »pasji sine« (Američki uvredljivi izraz pre-
nesen od povratnika iz USA = *son-of-a-bitch*; bitch = kuja)
- 127 s á n a k – gnijezdo bogomoljke (Po starom vjerovanju, kao sredstvo
za spavanje stavi se *sanak* ispod jastuka. Dogodi se da iz gnijezda
izmilje velike količine sitnih bogomoljki)
- s a n i t ó d – lučki ured
- s a n s é r v u l o – smušenjak (Navodno se na otočiću san Servolo
u Veneciji nalazi ludnica, pa bi moglo imati vezu jedno s drugim.)
- s a n s i g ò t, b í š o v j o r – podrugljivi naziv za stanovnike otočića
Biševo (Inače *Sansigoti* su stanovnici malog, plodnog gusto nase-
ljenog otočića SUSKA).
- s a n s í r – posrednik
- s a n t í n a – brodska kaljuža, najniži dio gdje se skuplja kaljužna
voda
- s á n t u l o, s á n t u l a, k u m p ó r – kum, kuma
- s a p è t m u l à – zavezati prednje noge mule dok pase po noći jer
bi se inače sama vratila u štalu. (Spona ili uzica kojom se sapinje
mula mora biti pletena mekano, a ne od krutog konopa koji bi
životinji oderao noge.)

- s a r p è t a – kravata
s a r t ú r, s a r t u r ì c a – krojač, krojačica
s a v ú r a – koristan balast u dnu broda; svaki nekoristan teret u brodu; šljunak, tučenac za cementnu masu
s a v u r n ó l – šljunkom pokrivena padina brda; v. *bonda od barda*
s e r p e n t ín – obarač ili okidač na pušci
S í b e, O s í b – Josip; akuz. *Sibeta*
90 s i é i c – mali sić (5–8 l) od pocinčanog lima s ručicom i konopcem, za vađenje vode iz bunara
s í ð a – proljev
s í l n a – odrina na stupovima podignuta ispred kuće
s í r n i c a – uskrсни slatki kruh s mnogo jaja
s k r ú z a - d e - b ó n d a – kroz na skroz
91 s k ú p a n j – komadić ovčje kože na držalu (Služi za katraniranje dna broda, na vruće.)
s l i m ì t – pomoći skinuti košaru s glave
s l i p o t – nešto nedovoljno osušeno (Lijepi se.)
s l ó m n i c a – slamarica; v. *pojáca*
s m a r ð i k a k o s t ú c ó n g u l i h – smrdi kao smrad od 100 čagalja
s m e t ì n a – gnojšte
s m ò k v e – smokve raznih vrsta na otoku
nazivi: *bilica, carnica, mlélkinja, zelénka, zemljica, zomúsčica*
s o l n ò – veliki žulj koji nastaje životinji ispod samara kod napor-nog rada i nepažnje
s ó r t i j e – pripone jarbola
92 s o š i c a – drveni štap na kraju s rašljom za premetanje slame u slamarici
s p à t – spavati
s r i ð à – naziv za treće veslo od pramca u gajeti; treći dan u sed-mici
s p r ò g u d, s p r o g o ð i t – sprovod, sprovoditi
93 s t a n t í r u l a, b a l ó n c a – prijenosna ručna vaga s kliznim ute-gom (Služi za prigodnu prodaju ribe.)
s t á r e ž i n a – trulež
s t á r i c a – donji debeli dio čokota loze
s t a r i n à – neobrađeno zemljište, propali vinograd
s t e n ð i t k o n ò p – ispružiti konop
94 s t e r á l o – naprava za steranje mreža
s t ó n j e – posjed
s t r í ž – čvrsti vinski talog po stijenama i dnu bačve
96 s t r ũ c a v i c a – posebna udica za lignje: *riba strũco na tũnju*
s ú ð n a d i z m è z u – v. *dizmezat sud*
s ú h v a – groždica, osušeno zrno grožđa
s u k á l a c – potklada koja se podmeće ispod broda ili bačve
s u l à c, s u l a c à t s e – šala, šaliti se
s u m p a r è l a – vrpca platna umočena u rastopljeni sumpor za dezinfekciju sudova

s u p r ó š k a, s u p r ũ š k a – žeravica pomiješana s lugom (pepe-
 lom)
 s u r g a d í n a – sidreni konop
 s u r g à t – (u) sidriti, oboriti sidro
 s v i ć è na p e t r ò j e – petrolejske svjetiljke: *za zíd, za stúl, za
 stròp*
 s v i l à c – prosto predivo za opletanje i podvezivanje
 s l í n k a – vrsta male, ljjigave ribice (10-15 cm)
 s v ó r ź – čvorak

Š

- š a j è t a, l ó m p – munja: *žvèlat je kako šajèta*
 š a m a š t r à t – ribu zasoliti za kraći rok
 š ć á p a, š ć a p í n – onaj tko nestručno vrši svoj posao
 š ć a v í n a, f e l š ó d a – pokrivač, ćebe
 š ć è c o t – poseban način lajanja (Pas *šćeco* dok tjera zeca.)
 š ć i k a d ũ r a – vrsta dječje igre
 š ć e n à c – vrsta proste brave
 š ć i k à t, p o š ć i k à t – štrcati, pošpricati
 š ć í n k a – špekula, franja
 š ć ó p, š ć o p á t s e – štap, pomagati se štapom
 š ć ũ k a, k o k o š i c a – šljuka, bena
 151 š e g à c, š e g ũ n – ručna pila za jednu i dvije ruke
 š e n c à t – (u)padati, uleknuti, slijegati, slegnuti, probavljati, pro-
 baviti
 š é š n j o k – onaj koji ima 6 prsta na ruci ili nozi
 š è š u l a – crpka, ispolac (Služi u brodu i konobi)
 š i j á v a c – osoba koja s dva duga vesla na krmi *svičarice* podr-
 žava brod na mjestu prema potrebi *svičorà*, koji promatra kre-
 tanje ribe ispod svijéce
 š k á c a – donje uporište jarbola na *paramezalu*, trag jarbola
 š k à f – palubica u pramcu ili krmi
 š k a f e t í n – ladica
 š k a j a – zakrpa
 š k a l d í n, š k a n d a l è t – bakreni sud s ručkom, poklopcem i
 rupicama za promaju (Ubacilo bi se malo žerave pa bi se time
 zagrijavao krevet u zimsko doba.)
 š k a n c i j a – zidna polica za kuhinjsko posuđe
 99 š k a n d ó j – dubinomjer, visak
 129 š k a n j é l – mala klupica za odmaranje nogu
 š k a n j ó t a – kolač od kruha s uljem i šećerom, rasplaćen i pre-
 pečen
 š k a p u l à t – spasiti, osloboditi
 š k a p u l o r i – platnene svetačke sličice ili moći, koje su visjele
 oko vrata, ispod haljine

- 135 *š k á r a m* – oslonac za veslo
š k a r š à t, s k a r š i ž à t; š k ó r š o – biti u nedovoljnoj količini;
 nedovoljno
š k o d i t – utjerati dug
š k o j é r a – lučki valobran, naslaga velikog kamenja s vanjske
 strane gata
š k o l ó d a – oseka
š k o n t r a d ú r a, š k o n t r à t – nagli jaki udar vjetra iz suprot-
 noga pravca, naglo udariti (o vjetru): *š k o n t r á l o j e*
š k o r ó n c a – dimljena slatkovodna riba poput srdele, albanski
 specijalitet, dimljena ukljeva
š k ò s – trzaj
š k ò t a – zateg jedra
š k r e p e n i t s e – ukočiti se od zime
š k r i b a ć i n – slabi pisar; slabi pisac
š k r i t ú r a – rukopis
š k r i t ò r i j – pisaći stol
š k r i v a n i j a – brodski pisaći stol
š k r i v ó n – pisar
š k r ò k o j – korak
š k ú j, š k o j ó r – otok, otočanin
š k u j e r i n, k u ć e r i n – zličica za kavu
š k ú r e – vanjski kapci na prozoru
š k ú r i j a, k a n ž i j a – bič
š m a n g ò r i c a – crna stonoga
š ó g u l a – kratki, tanki konopac
š o t ó n a – podsuknja
š p a c a k o m i n – dimnjačar
š p a l m é j – mjestimičan vihor koji podiže morską pjenu poput
 prašine
š p a n c à t s e – pačati se u tuđe poslove: prejesti se
š p a n ć é r a – muški šešir (iz fúlca)
š p a n j u l è t – cigareta; tanki kalem svilenog konca
 100 *š p á r a* – okrugli savijač od krpe za podmetanje ispod predmeta
 koji se nosi na glavi
š p a r p a n j à t, r a š p a r p a n j à t – neuredno razbacati
š p á r t a – od šiblja spletena sprta s ručkom
š p a z m o v à t – strepiti
š p e r ó n c a – jaki dugi sidreni konop i najveće sidro u brodu,
 kao zadnji spas
š p i c j é r, s p i c j a r i j a – apotekar, apoteka
š p i g è t e, k o r d u n – uzice za cipele
š p i n é l – najmanji otvor na velikoj bačvi (Služi za uzimanje uzo-
 raka.)
š p j u m b à t, š p j u m b o v à t – (s)plesti kraj konopa
š p ó d u l a – naziv za peto veslo od pramca na gajeti (Nalazi se
 uzdignuto na krmenoj palubici, kao pomoćno veslo za *š v i ć o r à*.)

- 101 *š p r o j à k* – trn (Služi kod upletanja konopa).
š p u n t í n – vino koje je lagano išlo na ocat
- 102 *š p u r t é l* – čunjasta mala mreža s krutim obodom i drškom za prenošenje ribe
š p u r t é l n j a c a – način ribolova; v. *gajeta*
š t a j ú n – godišnje doba, sezona
š t a m p o v à t, n a š t a m p à t – slikati, naslikati
š t a n j í n – limar
š t è r i k a – stearinska svijeća
š t ì t – čitati
š t í v a – brodsko skladište
š t i v á l e – čizme
š t i v a l è t e – vrlo visoke cipele
š t ó n j – kositar; v. *štanjin*
š t ó r i j a – duga pripovijest
š t r ò p – lojeni, pleteni pasac za veslo, vjenčić; sobni plafon
š t u f à t – dodijati: *štufalo ga je, štuf je*
š u d ó r i ć – rubac
š u f i g o v à t – dinstati
š u f ì t – potkrovlje
š u f i t à t – plafonirati
š u l ó r – prostor na vrhu vanjskog stepeništa kod ulaza u kuću, naokolo ograda
- 95 *š u n p r è š, s u p r à š* – pegla, glačalo
š ù p a – poprženi kruh umočen u vino
š t a r ž ò – čep od gnojne rane
š ù š t a – arganel vezan za gornji kraj lantine kod latinskog jedra

T

- 105 *t a h m ó r* – malo sidarce (Služi za hvatanje utopljenih predmeta, također i vrša.)
- 103 *t a j a f é r* – dljeto za željezo
- 104 *t a j é r* – debela daščica od tvrdoga drveta s ručkom (Služi u kuhinji za tučenje i sjeckanje.)
t à k – mesarski panj; peta na cipeli; potklada
t a k a ò š – breskva kod koje je koštica prirasla
t a k j à, p o t a k j à t – rašlje za podupiranje pruta loze, poduprijeti lozu *takjama*
t a k u j í n – novčarka
t a m b ù ć – silaz u brod na palubi
t á n a c, t ó n c o t – ples, plesati; v. *zabalât*
Starinski tónci:
monfrína, kvadrilja, galòp, pólka, mazúrka, válcer, polka-na-ka-tridu, sótiš
t a n g à t, t ó n g a – (o)bojiti drugom bojom, boja: *tangât mriže;*
v. *rúj*

- t a n g i ž à t – izazivati, rugati se
 t a p ú n – najveći čep na bačvi; v. *otvori*
 t a r c a r ú l, t a r c a r u l à t – skraćena jedra, skraćivati jedra pred olujom: *na jednù, ná dvi, ná tri rúke tancarulà; marafún* podveza za skraćivanje jedara
 t a r k i j a – remen
 t a r o k à t – zafrkavati, dražiti
 t a r t a j à t – tepati
 106 t a r t a j ú n – drveni štapić oko 35 cm dužine 2 cm promjera (Služi kod podvezivanja mijehova pomoću *zauze* spletene od dlake konjskoga repa.)
 t a š é l, t a š e l à t – zakrpa, stavljati zakrpu; v. *lancóla*
 t a v á j a, t a v a j ú l – stolnjak, ubrus
 t e l é r, r e k v ó d a r – okvir od prozora ili vrata
 t e m ú n, t e m u n à t, t e m u n j é r – kormilo, kormilariti, kormilar
 t e m p e r í n, b r i t v u l í n – džepni nožić
 t e n d u r à t – skanjivati se, zadržavati
 t e r í n – lagani vjetar s kraja
 t e r í n a – duboka porculanska zdjela
 t è z a – potleušica s laganim krovom, katkada ima i vrata
 t i k è t a – plaćena putna karta za prekomorske zemlje
 t i r a m ó l a – beskrajni konopac za sušenje rublja
 t í s a k (drveni) – vinska presa (U živcu kamenu iskopa se *pila* »zdenac« od cca. 1 hl; na ravnome je iskopan kružni kanal nagnut prema *pili*, kroz koji će vino protjecati. Sada treba iskopati sa strane po jednu rupu u koje će se usaditi *lóze*. S unutarnje strane kanala postavlja se *libón* »savijeni debeli konop« ili *liša* »rešetkasta skidljiva drvena okrugla ograda«. *Liša* se ispuni moštom, postavi dno i nadodaju *kantiri* »drveni ulošci« unakrst do preko visine *liše*. Sada se postave traversi i krajevi povežu klanfama. Kao posljednje naviju se *škrúve* »matice na lozi« i gnječenje započinje.) *Željezni tisak* je okrugli i ima samo jednu čeličnu *lozu* po sredini.
 107 t o c í l – brus koji se vrti u vodi, za oštrenje alata
 t ò k o – toliko: *bilo je tòko svíta*
 t o r n a l è t – zavjesa oko visokoga kreveta
 t o v í r n a – gostionica; v. *lokónða, bètula*
 t r a f i k ó n t – prodavač monopola: duhana, maraka i sl.
 t r a m u n t ó n a – sjevernjak, sjever
 t r a m u n t a n é z – lagani sjevernjak
 t r á p u l a – mišolovka, v. *gvoztjicò*
 108 t r á s t a n – u *gajèti* najjača sponja (*bának*) kroz koju prolazi jربول (Služi i kod istezanja broda na kraj.); naziv za drugo veslo od pramca u *gajèti*
 t r á t a – mreža potegača, lovi samo uz obalu (U ribolovu sudjeluje oko 20–30 ljudi koji se nazivaju *družina* ili *cúrma*. Vođa ri-

bolova je *svičór* koji se nalazi na *svičarici*, na *lóji*. Na *lóji* je samo *svičór* i *šijávac*. Uz obalu na *leutu*, kojim upravlja *parùn*, nalazi se mreža. Družina se nalazi na ostalim brodovima *leut*, *bórka* i *gùc*. Kad je *svičór* doveo ribu u zgodan položaj, daje rogom znak, našto *leut* zapaše i ribu i *svičaricu*. Prvi kraj trate *parvò* ostaje kraj obale, a drugi kraj *zòtèga* leut dovede uz obalu na drugu stranu. Na oba kraja trate dodaju se potrebite dužine *ùze* i potezanje mreže započinje. Kada pluta isplivaju, a olova se vuku po dnu, što znači da riba više ne može pobjeći, posada se vrati na svoje brodove, opkoli *svičaricu* i počinje sakupljati mrežu *ásumóvát*.) Trata ima po sredini vreću *šáka* koja je u završnoj fazi puna ribe. Ta se riba onda vadi sa *jonkun*; v. *jonka*.

Kod uvođenja motornog pogona taj se je raspored izmijenio, mrežu potegaču zamijenila je *plivarica* koja ne ovisi ni o dubini ni o konfiguraciji dna.)

- travérsa*, *gvardapís* – pregača
tréjótár – kazalište
trèsa – poprečno zabijen komad drveta u svrhu pojačanja
126 *trìja* – vrsta dječje igre (još iz rimskog doba) *trija muligin* – sva-
ki potez = *trija*
trijóngul – trobridna turpija kojom se oštri pila
trinèla – lojena pletenica za brtvenje osovina
trinkún – panj
109 *trìnoge* – tronoge za kuhanje na otvorenoj vatri
tríšće – suhe grančice i lišće za potpalu: *dój málo tríšće*
tròca – konop oko jarbola, kojim se pritegne gornja lantina da
ne lupa; v. *jedra*
trùpa-ol-krája – kopnena vojska: *u zólnju ga je vázelo u*
trùpu ol krája
110 *túb* – stakleni cilindar za petrolejsku svijeću; općenito cijev
tufinjàt – pustiti da jedva primjetno vrije: *tufinjó-lagano vrè*
tukálo bi – trebalo bi, valjalo bi: *tukò me púc na súd*
tuméra – gornja prednja koža na cipeli
túnd – pun mjesec
turcikobíla – bogomoljka
túrta krùha – glava kruha okruglastoga oblika
túst, natustíl se je – debeo, odebljao je
111 *tvíca, tvícica* – ptica (Kad se peče kruh, umijesi se za djecu
tvícica.)

U

- ubít jóje* – stući jaje sa šećerom u šalici
ubràt stíne – ubrati, nakupiti kamenje: *tukò ubràt stínje*
udíja – odmah
ùfot se – osjećati se sposobnim: *ne ùfo se*
131 *ujeníce* – razne svijeće na ulje

- u j ó t – uloviti (ribu): *jeste có ùjoli?*
 ù n j u l o, d ù p l o – jednostruko, dvostruko
 u r d é n j – zanatlijski alat
 u s ú d a – svagdje
 u t r ò b i c a – srce, pluća, jetra, slezena sve zajedno kod mladih
 životinja
 u t ú r i – utorak
 ù z a – svaki dugi konop; v. *trata*
 116, 117 ù z a l, g r ò p – čvor, vez
 u z o j m ì t, z o j m ì t, z a j ó t – posuditi, posuđivati
 u ž à t – običavati: *užó se rěc, užó bit*
 u ž è é ò g o n j k o m i n ù – užeci, zapaliti oganj *za tu se hò-
 će: trišćo, prućo ili grancíc, bìje ili hrěb*

V

- v a k ó n c e – praznici
 v á l a – uvala
 v a l ú r – vrijednost
 v á n i j e – malo više prema vani
 v a r à t – porinuti brod
 112 v à r e, v à r c i ć – vrč, vrčić
 v à r ć – staviti: *várzi dvi bìje nà ogonj*
 v á ž i c a – patka
 v a r h o v n i c a – mali grozdić (dugi držak s malo zrna)
 v e đ ú t e – putujućí šatori, koji su se prenosili iz mjesta u mjesto
 (S nutarnje strane platna bile su obješene slike značajnih doga-
 đaja, npr. revolucija u Carigradu i sl. Nasuprot svake slike bila
 je po jedna leća pričvršćena o kružni zastor, oko 2 m visine.
 Kroz tu leću promatrale su se povećane slike. Udaljenost između
 slike i leće odgovarala je udaljenosti fokusa.)
 v è j – već; *věj těga ni*
 v é l a – mjesec veljača
 v e n t r i s k a – kriška
 v é r a - o l - m a t a r m ú n i j a – vjenčani prsten
 v e z à t b r ú d - i n k v á r t a – vezati brod u četvervez
 v i c i j á t s e – igrati se
 v i c i j – loši običaj, porok
 v i d r i j ú l a – modra galica: *vidrijúlun se polijě lozjě* (protiv
 bolesti)
 v i j ó j – putovanje
 113 v i j ú l a, v i j u l í n – prsna bušilica
 v i n é – vitlo
 v i r à t, v i r o v à t – mehanički dignuti, dizati pomoću vitla
 v í r ž i n e – bočno pojačanje, povez preko rebara (Služi i kao oslo-
 nac za podnice.)

- v i š é – ljepilo koje služi kod lova na ptice pjevice (Rastapa se i pere u maslinovom ulju. Sastavni je dio sirova guma.)
 v l ó k à – istezalište za manje brodove, prirodno zgodno položeno
 v ó d a – zar, valjda: *vóda ni bilo nikoga*
 v o g a d ú r – dobar veslač
 v ó j g a – komiška viseća mreža stajačica; v. *spurteljnáca*
 v o j ó ž i c a – šepava žena
 v ó p à – para, žar
 v ó r à – poseban sitni pijesak za pranje suđa (u Splitu: *šaldam*)
 43 v o r à t, i z v o r à t – skupljati, skupiti konop u okrugli smotuljak
 114 v ú l t a, p ú l v ú l t e – nazivi najobičnijih brodskih vezova

Z

- z a b a l à t, z a t ó n c o t – zaplesati; v. *tanac*
 z a g n à t s e – ubrzati korak: *zagnój se*
 z a j ó t, z o j m ì t, u z o j m ì t – posuditi
 z a k a l u n c i n à t – nekome podvaliti
 z a k n j à t – zadrijemati
 z a k o c à t r i b u – zadjeti ribu na udicu
 z a m é s t – zamiješati mekinje za životinje
 z a m i s ì t, u m i s ì t k r ù h – zamiješati brašno kvasom za kruh
 z a n a ć i j e – zanatlije
 nazivi: *barbír, bekór, botér, butigír kaligér, kógo, marangún, orolójér, oštér, pèk, štanjún, trafikónt, špacakomún, kalafót*
 z a p á s o t, z a v à r é – spustiti mrežu oko ribe
 z a p r è ć o t – pokriti žeravu pepelom na kominu; površno zatrpati
 106 z a ù z a – 1/2 m duga podveza od dlake konjskoga repa kojom se podvezuje mijeh pun vina ili masta. Za pritezanje služi *tartajùn* (v.)
 z a v à r é – spustiti mrežu u more oko ribe; v. *zapásot*
 z e m ó n – godišnje doba
 z e r m ó n, z é r m e – rođak, srodnik
 z í m j i – mjesec studeni
 z m a j à – zmija; v. *krávosàc*
 z o b ì t – zaboraviti
 z o c í n b a, k ó n c a, k o n c j é r – začín
 z o d í v – podmorski greben, opasan naročito za mreže potegače
 z ó g – općenito igra, opći naziv za razne igre karata
 z o g a d ú r – strastveni igrač
 z o g á t u l – igračka
 z o r n j è – prvo jutarnje potezanje mreže na gire
 z o v ì t – zavjet

Ž

- ž á r a – starinski zemljani sud na dvije ručice
 ž á r v a n j, g ú r n j i i d ú l n j i – mlinski kamen g. i d.
 118 ž b á n j i c a – najmanja bačvica (2-3) l
 ž b a r à t, ž b a r o v à t – pucati, opaliti
 ž b ó j – palubna sponja
 ž d r í b – veliki čep na bačvi
 ž d r í l ò, ž d r í l c e – morski tjesnac (mali)
 ž e j ù d a c, d u r é l – kokošji želudac
 ž e r à, ž e r i c a, t ú n k i c a – komadić
 ž e r o m ó d – ružmarin; v. *kvatašencija*
 ž e ž í n – dan pred neku svetkovinu: *žežín sv. Mikùle*
 ž g a r à t – nespretno pogriješiti
 ž j ì c a – žlica
 ž m ú l – čaša
 ž ó c – zašto
 ž o l ò – uvala s krupnim morskim žalom
 125 ž ó r n a – starinski kućni kameni mlin, za kukuruz i pšenieu
 ž ú n j – mjesec lipanj
 ž u r n ó t a – nadnica, dnevnicica
 ž v e j a r í n – budilica
 ž v é l t o; a ž v é l t o – brzo, smjesta
 ž i g ó n t – jak čovjek
 ž u n f r ó n – šafran (S orijenta presađena biljka čije se žuto cvijeće upotrebljava u kuhinji kao začim. Kaže se: *žuto kako žunfrón.*)

DODATAK

- a d á t – prikladan: *ovi postolì nisù adáti za púc u Pòje*
 a d a t ó n – podešen: *ovi telér nì dobrò adatón za pròpuh*
 a r b u r à t – dignuti jarbol
 b a s t i n g ó j – ograda
 b e š t j ó m – sve domaće životinje
 b ó d – hrid
 b r a c ú l – koljeno
 ć a p à t s i p u – pasti u more odjeven
 d e k l i v i j – lagano nagnuta površina radi otjecanja vode (terasa, dvorište (1 cm/1m)
 d e m è z – prednje jedro na trabakulu
 d i ž ó r m, ó r m o t b r ú d – brod u raspremi, opremiti brod
 d ò š k o t – dočekati, doživiti: *ca smo dòškoli*
 d ò t a g u s t í r n e – površina na kojoj se sakuplja voda za bunar (ca. 1m²/0,7m³)
 D u h o v s k ù – naziv za zemljišne ostavštine crkvi

faškadúra – skele
 fólšomája – dodatna, rastavljljiva karika
 gerlín – debeli konop za vez većih brodova
 gindac, mánat – podigač jedra
 inbarunàt – omotat uplet ili spoj tankim konopcem
 isekàt brúð – isputi brod
 kampàt – jedva se provući
 kanástre – drveni prsteni oko jarbola koji prate jedro (rundu)
 kanjùs, kanjùsori – malo ribe koje na kraju ulova ribar da-
 ruje vanjskim pomoćnicima
 kapít – razumjeti
 Komìžoni – stanovnici Komiže: *Komìžoni lopìžoni, svàku úru
 na pritúru*
 koštížàt – jedriti pored obale
 ligadúra – omotani uplet tankim konopcem
 Lúkà – komiški naziv za mjesto Vis: *Lucàni bucàni, komiškega
 Isùkarsta ukràli*
 manikèla – rupa za propust vode
 merlín – tanki konopac za zastavu
 múnèòt – izdanak
 mórtvu móre – valovi nakon prestanka vjetra
 návàl – vozarina
 nó! – usklik iznenađenja: *nestàlo je lètrike, nó ca ćemo sàd*
 òslobod – bodljikav cvijet sv. Ivana, svjetlosive boje, po sredini
 ljubičast; na nj slijeće češljugar
 oséklo je móre – more se je povuklo, oseka je
 palunbór – ronilac
 paštèka – zjevača
 púćzádruga – pridružiti se posadi broda
 radónca – srce za upletanje konopa
 savúr – način pripremanja plave ribe: Pečena ili pržena riba
 složi se u zdjelu i prelije obilatim sokom koji je u tavi posebno
 pripremljen: ulje, ocat, malo sjeckanog bijelog luka i par granči-
 ca ružmarina. Kad je to dobro prokuhalo, iskrene se na ribu i
 poklopi. Nakon dva dana gotovo je za serviranje kao hladno
 predjelo. Može se koristiti fileti od skuša ili tunj iz kutija.
 šćàk – čak: *nàše je od pušća u podónku po šćàk gori do bòrih*
 šìja-vóga – izraz pri veslanju jednim veslom natrag drugim na-
 prijed (brod se vrti na mjestu)
 šìjät – voziti krmom
 skorsuràt cával – zatući glavu čavla do ispod površine
 šojér – pražnica, npr. grotla ili vrata
 šototájer, palunbór – ronilac
 štajunàt – pustiti da se neki materijal suši odnosno stari u svr-
 hu poboljšanja svojstava
 štigajìca, štigój – nepravilno mlatarenje valova uz obalu

t a n g à t m r i ž e – bojiti i dezinficirati mreže: – *konòp na tòplo*
u kórku, na hlólno u rúj
 t a v u l ó r, intavulát – katastarski ured, uknjžiti
 t é g – materijal iz kojeg se kroje mreže
 v á r g l o je v í t r a,
 v í t a r je u z è g a l,
 s v e je z a b i l i l o – izrazi za razvoj oluje
 v e r í n a – kovrčast vez ili konopac
 z o g u l í n – vrtuljak na konopu ili lancu
 z a b u h o v à t – početi zrijati (o grožđu)
 ž í v u – mul, konj, mazga, magarac

Poslovice: L á j i k ú c e d i s i v é z o n.
 B ò j e b i t s l í p, n è g o l í p.
 Ò b o j g a K o m i ž i k a d n e s m a r d i *)
 P i n e z i s u l í p o k ò m u d.

ŠTIVA U DIJALEKTU

SLICICA IZ PODŠPILJO

Mòglo je bit òkolo ovè úre, na žežin Kandalúre, otvóron jo vróta i ishòdin iz konòbe, a prídome mocák Katíne vartì repèn.

Odonámo šjòr Bèpo. »Dobrò Vón jutro!« – a on náprid. »Rèkla son dobrò jutro, šjòr Bèpo!« »lmoš próv, mólo, dobrò. jutro, sváku jutro!«

»Nisón dúšla ni do púl dvúrà, dvó jandórma bajunèta in kána, mun-tojú ìza skúle.

Udíja son rendìla nóse, zakrakunála se i azvélto na gúrnji púd, ìza škúrih.

Intráli su drèto u Domíne. Ni pasól ni minút, fumór je zadimil, a onà je protorkála u stóru kùću. Do málo, òto ti je. Ispol travérse vidi se bu-tíja. Ahà:

Kal su se nápili i nálokoli, pomálo náprid, nìstarmo púl Dúlnjega pòja.

Ob ovèmu ne govúr nìkomu ništa, da ne bi rèkli da son ti jó rèkla.«

»Ma jé bílo potríba da mi tu recès?! Meni rèkla, ù more utopìla.«

»Dovìdova!«

»Dovìdova!«

NÒVI KLOBÚK

Rodíl se je u Komìzi, na vèlikemu skoju, ma kal mu je bílo 3 mìseca òdnìli su ga na lanternu Glàvat, di mu je otàc bìl parvì lanternìšta. Na tèm u mòlemu skojiću, násrid móra, pasól je svojè parvù ditinstvo ol kojèga pámeti još i dón danàs lípih ùspomen.

* Prije je svaki ribar solio srdele u barile u svojoj konobi, pa je čitavo mjesto odavalo miris slane ribe i salamure. Kad je ribolov bio slab, nije bilo tipičnog mirisa, pa odatle poslovice.

Kal je otàc išal u pensjùn, famija se je priselila u Komìzu, di je onda móli ucinil 5 gòdišć pùške skùle, pol mèštron Nòvak. Meštar Nòvak je bil iz Varbòske na Fòru, a ozenil je Komìšku – šjòru Kátu. Bil je pùno dobar za ucit ducu, a nojvišje je moril za rogciće – č ć – ; u temu se ni smìlo falit. U onò vrìme bila je tu vèliko skùla sa 6 klòs muškìh i 6 žénskìh. Komìza je imàla cetìri mijorà dúš.

Iza tèga móli je išal u Split u reólku.

Vèselu, regulótu i òzbiynu ditinstvo, mèju lanternište, ribore i težo-kè, na mólega je ostàvilo dubòki tróg i ol njèga ucinilo otvòrenega, radisnega mladića od kurája.

Kal je málo ponarésal kupili su mu parvì klobúk – parvù špancéru, jer je do tàd nosil sómo berite i klobukè ol sláme.

Bil je tu cágod lípi klobúk – klobúk ol covika; za táki klobúk meritálo je dobòta dàt i živòt.

Dobar dil slòbodnega vrìmena u Splitu provòdil je niz-kráj-móra, po mulìman, navrácajuć ùvik na móle škverè Košćina i Ivanko, di su se gradili i poprovjáli bròdi ol darvà. U temu ga ni bilo lakò zasitit.

I tako se je jednèga hlólnega populnèva, véle mìseca, dogòdilo, móli je isal, ka òbicno, sòm po parapètu ol díge, kad mu je jedòn rěful vùtra òdnil iz glavè novi klobúk. Nikoliko se je pùtih klobúk zavartil u àriji i pól plèško nà more, vónka díge. Krez gústi klobúk àrija ni mògla izóć, po je táko ostól ležéc na krelò, da je sómo glavica bila vónka móra.

Vitar ol tramuntóne nosil je klobúk ùza sóme škojère ol díge. Móli je škocól ol jedné do drùge stinè i ùvik se nodijol da će se klobúk dat doséć. Uz tu je hitivól u móre stíne de fora klobukà, za ga pribli-zit. Ma cíle ure su pasovále, već je pól gústi mrók, dúšlo 9 urih ù vecer, a da se nìsta ne prominìlo. Kad je finila díga tukálo je zaobíc Katalì-niça bríg, po je tako klobúk po málo dúsal do puntina ol Bávic, ca ga zovù Kavála. I móli se je nòsal na puntinu za docèkot klobúk, žgárcen i škrepenivén, a klobúk mírno, brez mìlosórjo, pasojè na dvó pása – brez da ga se co tíce.

U temu momèntu napustit nòvi klobúk ni bila láko stvór, ali već ni bilo ni vrìmena, tukálo se je odlucit. Móli se je svúkal gúl i hitil ù mo-re. Ma jednú rukún se je dorzóol zà stínu, tako da mu je glavà ostála suhà. U parvì trén stùdenu móre fermálo je dòh u studènemu tilu i in-durilo ga.

Za se otisnut vajálo se je još jedòn pút odlucit. Ma ni bilo drùge. Molól se je ol krája, zaplìvol, ćapól klubúk i brez njónka promìslit, natákal ga nà glavu. Táko je šmocil i zólnji bokún sùhega.

Kad je doplìvol nóse do stinè, još jedòn put se je pristràšil, da sòm néće moć izóć, toliki ga je trés bil ćapól. Kad je i tu pasálo, tukálo se je obúć. Kalcète i ròba lipile su se uz mòkru tilo, postoli ni náprid ni nóse, rúke i nòge škócu simo-támo, a da se njónka jedòn botún ni dól zabutunàt.

Onò se užò reć : tresè se kako prút, ma vìrujte ovò je bilo gòre nègo prút. I táko nápul obucén torkól je dòma – drèto u postèju.

MÓLI KACADÚR

Bárž son imól 5 godišć kad mi se je bórba, ol máme brát, a oná je bila iz Lástova, vrotíl iz Marsìlje u Lástovo i za mólega dònìl jelnù pùšku.

Tu je bila próvo pùška, pùška ìpul, dobòta kalùn! Imála je sómo jelnù kánu sa vùkon i jedón serpentín, a bila je nabiváca, ma da su u onò dòba bile vej dónna i ostragùše, kojé su se pùnile ol izóda. Fundàk je bil cili puno lípo izlavuròn, a kána rekamóna na cvíće. Alà ca je bila lipà. Mogla je stót na oltór.

To je dùgo kána ol vélikega valúra i bila je barénko pédanj dájo ol svake drùge pùške, jer vajò znàt da ca je dájo kána, tu pùška gušće izmèće i móže se dáje pùcot. Tako je ovà pùška bila na glosù u cílemu Póju i kad bi zímì doletile kojé vélike tvíce (gùske, pátke), težóci bi u nós dúšli uzojmìt pùšku, radi njézine dùge káne.

Ma jo son bil jos táko móli, a pùška večo ol mène, da je otàc odlucil da pùška ostáne onáko inpaketóna kako ol fábrike, dok jo navórsin 7 godišć. Pùška je vísila u konòbi òbo grédu i cèkola mojù fèštu, a meni je bila prirèsla uza sárce, da vej nison mògal izduràt kal ée tu duć.

Ume tu otàc, koji je bil veliki kacadúr, ucil me je kako kacadúr ne smi nìkad molàt pùšku iz rukè i kako kána vajò ùvik da gledò ù nebo. Ciníl son prátiku sa jelnùn šćopèn, sa bokún špogà, za na ráme.

Bilo je grùbo tu ca je pùšku tukálo nabijàt iz sprída, po je múj otàc uciníl jedón kakò patént. Okolo murèla ol darvà, koji jùšto introjè u kánu, òmotol je málo kórte i zalipíl kakò kanèlu. Onda je po sridì kanèle inkolól jedón zdrìb isjelné bónde ùsul balíne i zacepíl, a iz drùge bónde je ùsul próh i zámotol kórtu, po je táko dobil kakò fišèke. Za napùnit pùšku ni bilo potríba nego olmotàt kórtu iz bónde ol próha, usút próh u kánu i onda sve ostólu pritìsnut i sa palicún ol gvòzjo dobrò nabit. Iza tèga bi se inkapelól kapelín ispod vuka i pùška je gotòva.

Fišèki su se mogli nosìt zá poson, kakò òbìcno.

I táko je málo po málo dúšal muj 7. ròjendon. Pùšku smo kaláli i ocìštìli, jer je bilà sva ingrasóna. Otàc je nìkoliko pùtih provól pùcot na prózno i sa fišèkima, po smo onda jelnò populnè mi dvó íšli u kácu, – po parví pút.

Otàc je nosil pùšku i kad je na smòkvi vídil jelnù bekafigu, uputil me je dokle se ìmon libìt i iz kojèga mìsta ìmon pùcot. Jo son púzal izmeju lúz, pùška u ruci, kána pùl neba, a sárce lepèće, kakò da ée probìt májicu. Do málo jo son dotorkól u òca nòseć tvícicu zà noge, obìsene glovè i rastvòrenih krél, a na vorhù od kjúna kapjica kárvi. Za danàs je dòsta ! Vrótìli smo se dòma, a za večèru son imól tvícicu sa puléntun. Ma kojò večèra, a kojì apetid!

Kal smo jedón pút bili za obìdon, dotorkála su dicà, mojì prijatejì, svi zapíhoni : ažvélto, na Bonínovo je pála na máslinu gárlica.

Molól son bokún nabodén na perún, a otác je na polkiću isprid vrót nabil pùšku, po smo onda torkáli na Bonínovo, 150 m ol náse kuće, nojparvò pùška meni u ruci, a za njún cilo kunpanija, jedon za drùgin, pògnuti uz kolník putà.

»Óno je !«

Bùm! i gárlica je pála pol stablò i škóce i vartí se na mìsto, jer jun je jelnà balína slomila kúst ol krelà. Sa tvìcicum méju dvì rúke dotorkáli smo u óca, koji je vidil da tvìca nìmo nego tu jelnù ránu, po jun je stávil lógè ol darvà iz gúrnje i dúlnje bónde ol krelà, vezòl kúncon i sve opàsòl jelnín kúson pèce umòcene u jès. Sómo glovà, rép i nõge bile su vónka.

Dok smo pomogáli òcu, on me pító: »A di je pùška ?« Vi ne éte vìrovot da son jo ostávil pùšku naslònjenu na stablò.

Tako smo dorzáli gárlicu u škátuli ol kartuna priko mìseca dón i hronìli je, a onda je otác molól jès i posli málo onà se je osvìstila i – odletila.

Kal smo jedón drùgi dón opet íšli na lozjè, otác mi govori: »Ovo jedón divjì gòlub, gré drèto na nòs, òvo ti pùška, pùcoj, falit ćeš i jo éu ti posli reć zoc si falil.« U trén óka gòlub je doletil, jo son opolil, gòlub se je još boje zagnól – i nìsta mu. »Di si pùcol?« – pító me otác ? »Drèto u njèga.« – »Makáko, kad tvìca letí pul tèbe, vajò pùcot isprid nje i ovò nemúj zaborávit«. I nisón, ni do danášnjega lnèva.

COVIK PRIKO BÓNDE

Kal smo nášu bracéru nakarcáli vinà u bácve, zatvorìli bukapúrtu, pritégli inceródu i ucínìli provìstu, još ni jùgo popuščálo, po onúj stóruj : kad je jùgo, ni vrìme drùgo.

I tako smo cèkoli hoće li málo rašćaràt da bismo mògli pòrtit, navrácoli u kafetarìju, píli còrne kafè i fumáli. Bìli smo ù troje, kapitón i nòs dvó mornorà.

Kad non se je prid vecer cinìlo da će popustit, poglèdoli smo ù nebo i jedón drùgemu rèkli : »Homočà«.

Dok smo molováli cìme i olmotáli jùdro, skùpilo se nìsto svíta na rívi, ženà i dicà dúsil su za nos pozdrávit i po òbicoju zazelit dòbar pút. Udíja smo podvezáli dvì rúke tarcarulà, ukarcáli kajéc na kuvértu, íšáli flòk, salpáli sidro, zaorcáli, dvìgli jùdro i pòrtìli.

U zli càs, jer kal smo izóšli iz vále, vitar je íšal vónka, skontrálo je od pulénta, a jedón bási lómp proporól je nébo. Málo pòsli jedón grúm i pòcele su pádot debèle kápje. U tu se je nóglo zaškurìlo i zapuhálo po karmì. Ma zapuhálo, da su udíja sòrtije zažvízjole. Majnáli smo jùdro i ostáli na sòmi flòk.

Svi smo bìli u štívale i inceróde.

Nismò puno cèkoli, dvìglo se je i móre i zabilìlo, a kal smo bìli neda-
lekò ol dvó škojìcà, koje bismo raspoználi kal bi zalanpálo, 3 vèlike
bòte jelnà za drùgun i jedón jóki rèful, nogníli su non brúdn nu dèsni

búk toliko da je zagrábil mórtvun bóndun, a priko kvartirà ol karmè ukarcól je jedón kùlaf i Mikùlu, koji se je nòsal šotovénto, òdnil priko bónde ù more.

Sómo ca je rèkal – òboj mèni – i nestól je dunglovún u còrnu móre. Nit smo mogli co vùdit, ni co ucinìt, a nèznon jesmo lí co i rèkli, sómo smo se poglèdoli sa nápul zatvòrenim ocìma, jer nos je móre i vitar šìbol po obrázu. Zájelno smo òbadvo čapáli jedón puntizél iz kuvérte i zahitili ga ù more, brez izgovorit besìdu.

Prikarstìli smo se kakò smo mògli i rekli : – Pokúj višnji darúj njemu Gospodìne –, u suzámi zatapjáli i náprid navigáli, jer nóse ní bilo có.

Ma da barénko ni imól štivále, a ováko mi smo sómo vùdili kakò gré na Inò a piònbo kakò stinà, a pišikónti za njín.

Ú jutro te trùdne noći ariváli smo u mìsto teraférme di smo imáli iskarčat i udija se prijavili kapitónu ol púrta. Malo pòsli dušli su pulicjòti i još drùgega svíta i sve do populnè su nos pitáli, rešetáli i apéna u sutún moláli.

U námi vèj ni bilo gùsta za živòt, po smo onáko glólmi i umórni išli na naš brùd, pol rívu, založili po jelnù slónu rìbu i bokún krùha, žmùl bevònde, pofumáli španjulèt i išli leč, a da se o iskarčónju ni progovòrìlo.

I tako smo u túzi i zálosti pasáli nikoliko dón, ukarcáli ništo ròbe ca su non bili oparčáli i pòrtili pùl doma.

Kako su dóni vej bili skrotìli, a vitar škarsól, mi smo se apéna pril nuč nòšli isprid násega mulà – a mùl karčat svíta, kakò da dohòdi vapór. Introjemò u pòrat na sómi flòk, po málo, kakò da grémo za šprògud.

U jedónput òbadvo smo rastvorili òci i jústa, a u gárlo non se stìsklo, jer meni se je cinìlo, a i kapitónu se je parìlo da je onò Mikùla na glòvì ol mùlà, koji non móse! Još málo i Mikùla non vèselega obráza ništo více, a mi dvojjca u strohù, stojimò inkordóni, ne virujemo ni nášin ocìma, ni nášin ušìma.

Ca je bilo? Mikùla je oné grúbe nòci agranpól puntizél izúl štivále, iskrenil vòdu i štivále voltól nápoko pol pázuhe, po je táko ù zoru doplìvol do škojičà, di su ga onda sùtradón nòšli rìbori – i škapuláli.

VAKÓNCE NA BRACÉRI

Prije nègo je mùj otac intról u slùzbu lanternìste imól je svojù bracéru. Óbo túj bracéri pùno se je provjáló, jer je po káriku bila rovnà trabákulu, a bila je omatóna kako bracéra, na jedón jórbul sa trévun. Otac je bracéru izgrodìl zájedno sa nikoliko prijatéj, a nè znon je bíl i koji kalafót š njìma. Na sváki nocín bracéra je bila ništo èsterega. Otac bi za nikoliko vijájih vázel sòbon po jelnèga svúga dòbrega prijateja, a uz tu je imól ùvik jelnèga plóčenega mornorà. Táko su navigáli za Mlèlke, Pùlju, Albanìju sve do Gárske. Bíl je pòznot kako neustrasìvi pomòrac. Da spoménem somo jelnù: U Albanìji 10 taljónskih bròdih, pù-

no večih, škunih i trabákulih, cèkolo je, nakarcóni parvín kárikon ol stajúni skoróncih, da bi jùgo popustilo za moć traversàt Adrijàtik. Bracéra je dúšla mèju zólnjima, nakarcále se i pórtila za Bari. Parvé skorónce bi u Itóliji sváke stájuni jedvà docèkoli. Azvélto su iskarcáli, vázeli savúru i vrotili se u Bojànu di su nòsli sve bròde na sidru, kakò su ih bili ostávili. Jedón Taljón in je dovikòl: »Schiaivone diventato matto« (= Slaven je poludio). Nákun bracére òtac je pasòl 30 gòdišć po lantèrnami Porerù, Palagrúzi, Lástovu i Glavátu, di son i jo pasòl parvìh mojìh 6 gòdišć živòtù.

Kad je òtac isal u pensjùn, priselili smo se u Komìzu, a jo son onda isal u púsku skùlu. U onò vrìme u Komìzi bilo je barž i 300 riborskih bròdih, dvo trabákula i dvi bracére. Jelnà ol tih bracèrih zvóla se je PLEVNA; bila je kakò vèliko gajèta, imála je fólke i batajùle i kuvèrtu sa bukapúrtun, a kapitón je bil borba Óndre Zuánić, recèni Kènjica. Imól je vèliku bìlu brodù, kakò múj otàc, a bìli su i prijateji.

Kad je finìla skùla, a meni je bilo desetàk gòdišć, pòcele su vakónce, otàc me je dól na bracèru borbe Óndreta. Na brodù je bil još i jedón mlódi mornór. Mojà máma ni bila s tin sasvìn zadovújna, ma mi je isto oparcála valízicu sa nìsto ròbe i dodóla jedón sir i škátulu jój. Táko son tri godišéo pasòl vakónce na Plèvni, párvì put malo dón, a pòsli sve večé. Za vrìme tìh vijájih jo son na sèbi imól sómo królke gáćice, a májicu, beritu i postolè bi obúl sómo pril večer kal bi zahlódiło.

Kal bi se vrotili u Komìzu mojà máma bi me nójpri u maštíl tòple vodè ispróla i izbruškinála. Ondà bi zvóla barbirà da me pasò na mákinu – na pèlu, jer se cèšjon ni mòglo ucìnìt nìsta. U zólnju bi tukálo kupit nòve postolè jer nogà naùcna bit bosà ni introvála u ni jelnè stóre postolè. Pocornil bi kako còrni móro, da se je vídilo somo bile zùbe i bìlu od ocìjuh, sve drùgu je bilo jelnèga kulúra.

Kako ni bilo motorà, navigálo se je po donù ol ránega jùtra nójpri sa burinon, a pòsli majistolén. Populnè tukálo je dúc u nìki pòrat, jer bi pril večer pála bonáca. Ako se ni mòglo nápriđ, fermáli bi u kojù válu kojèga škòja. Za mène je zivòt na brodù bilo vèliku vesélje, jer je bórba Óndre racunól nó me, za nìke poslè koji su bìli zó me adatóni. Bracéra je imála kajìc i kal gúd je bilo potriba ol kajìca, jo son već bil u njemu. Cìnìlo mi se je kako da son kapitón ol tèga kajìca.

Ako smo surgáli u nìku válu i vajò se vezàt za krój, jo bi u kajìc izvòròl na pajùle lancónu i vozíl bi na krój da je vèzen di bi mi oni rèkli. Ako je bilo potriba izvèst brúđ vónka vále na vitar, jo bi vazel kajìc vezól ga za próvu òl broda i vozíl bi, za málo pomòc onúj dvojići, koji su na brodù vozili na dvo veliko veslà ol 4-5 metrih. Kal bi brúđ ćutil málo ćúha i zabrivól, jo bi pasòl kajìc po kármì i ukarcól bi se nà brud.

Pitát ćete káko je bila spíza na brodù-nójbojo. Imáli smo hronè za desetàk petnáste dón. 2-3 barila vodé, jelnù vrìcu sènjskih kolócìh, barilòt slónih sardél, bakalorà, slónega mèsa, sira. Osin tèga páste, rizìh, kunpírih, pomedórih, fajùla, kapùle, lùka, pápra, sòli, cùkara, kafè, onda domijónicu vinà, kvasìne, úja.

Kal bi dústi u niku mïsto, nabávlì bi frìskega mësà i krùha. Mëso bi kùholi dok bi se karcálo, po bi bilo juhè za 2-3 dóna, a kupìli bi voçó i verdúre. Jelnà stvór kojò nikako ni smìla falit, bil je baril slónih glóv i crív za brumàt, ca bi smo vázeli ol fábrike prí parténce iz Komìze. Òsin svèga tèga bilo je obilátega apetída, a apetíd dojè dòbar gùšt svákuj hronì.

Prìl vecer césto bi se ìslo spremìt vecèru ol ribe, kojò je još bila u morù. Ako se glóve ol sardèl istucù u jelnù kako pástu i mèju dvi rúke ucìnì kako balòtu i hìti ù more za brumàt, balòta bi se na lnò raspála i zamutìla òkolo sèbe i do málo bi sve zacornìlo ol usót, spórih, pìcìh i carnjúlih. U onò vríme sváko je vála po skožjma bila bogáta ol te mánjusi. Sváki ol nòs trojice bi ìsal na svojè mïsto: mornór bi uzègal ògonj na fugèri, bórba Óndre bi vázel daščicu i núz a jo túnjicu.

Na ùdicu bi nadìl crívo ol slóne ribe i hìtil u oni mutéz. Ni bilo potrìba dugo cèkot, jo bi istezól rìbicu za rìbicun. Rìbe bi dodovól bórbi Óndretu da ih ocìsti, a mornór je veé správil pòfrigu i do málo i brujèt je bil gotúv. Na jedón vèliki pjàt várglo bi se 5-6 fèt kruha ili kolocà i lopizu sa brujèton bi se izvornìlo na oní krùh. Iz pjàta smo grábìli svaki na svúj kvadrèt – tu je plìlki pujski móli pjàt.

Bracéra je imála po kármì jelnù gabínu sa dvi visòke postèje. Ìspol postèj skafetìni za ròbu i hronù, a mèju dvi postèje skrivanija. Ìspol stolà skafetìn sa kórtami i dokuméntima. Návar stolà kvódar svétega Mikùle. Mornór je imól postèju u próvi, a jo son bil sa kapitónom u kármì. U litnju dòba ováki vijájì bìli su pùnò lípi, ma lìti uzò bìt i bonáca, a znò i zapuhàt.

Jelnèga vijája smo se u Splitu nakarcáli cimènta za nõvu fábriku sardìnih Mardesić & Cie. Fábriku je fundól bórba Jòko Mardesić, ca su ga zvóli – Višćica –. Fábrika se je gróðila na njìvi blizù svetege Ròka, a zémju je bìl kupìl u muga óca.

Jùsto smo bìli pòrtìli iz mulà ìspril sanitódi u Splitu, kal nos jedón Dalmatìn Drvencánin zovè da ga vázmemo do Komìze, jerbo da je izgubìl vapór. Borba Óndre je uputil mène u kajčè da ga grén vazést, jer je znól da je tu šíjavac, a u sèbi je kalkulól da je šíjavac na brodù kako niki móli motór, jer su šíjóvci bìli poznotì kako jóki vogadurì.

Izósli smo na veslà i pasáli dígu, ma bonáca je kólma, ni cúha ol vitra. Vozìli smo do kásno ù núc i nodìjoli se da će nos éapàt burìn – ma nìsta. Sùtradon dúslo je dobòta pulnè, a mi smo apéna mèju lantérne Rožónj i Lívka, ca će reć da smo u splisko vróta. Vitra ni za lik i sváku málo bi jedón ol njìh trojice vázel veslò da brúd barénko darzi ròtu. Kal je osvanìlo drùgu jùtro mi smo u Viskemu konolù u visìnì skojiçà Vodnìjkà.

Ovò je trèçi dón i ùvik se pomálo vòzi, a i frìsko hronà iz Splita non pomálo skarsojè. Populnè smo ostávìli brúd na sva jùdra u kuljù i jo son sa mornorén vázel kajčè i ìšli smo púl krája za ujót kojèga kónjca za vecèru. Kurènat nos nõsi málo púl Šolte, málo púl Visà. Cetvórti dón vijája a mi smo jos u konolù. Kvárat mìje ìspril nòs vidìmo jelnò játo kálebìh, koji se bìju za nìsto ca plivo. Kapitón šáje u kajčè mène i mor-

norà da gremò vidit ca jè tu. Kálebi su ubili jelnù vèliku sìpu, báz è u njuj bìlo i dvò kila. Potìroli smo kálebe i vidili da je sìpa friskà i vàrgli je u kajè. Jedvà smo se bronili ol kálebih, kojì su tili da jìn vròtìmo njihovu sìpu. Ucinili smo brujèt ol sìpe, ma tákega brujèta u zìvo-tù vej nisón guštól.

Pril vecer smo glèdoli manóvre austríske flòte. Osvitlili su nos reflètoron, jer smo jìn smetáli. Máló pòšli na nòs je dúšla jelnà torpedinjera i krez megàfon su nos pitáli, na taljónski, di gremò. Stendili su non cìmu, koju smo pasáli jedón put òkolo jòrbula, a ondà krój na mónkule. Táko su nos remuràli do ispol Visà. Péti don nastovjómo vozit pomálo za Barjokè. Priko nòci vitar je ìsal na jùgo i kad smo sésti don muntáli Barjokè bìlo je vitra i priko mìre. Ma vitar i móre su non u próvu i slábo noprìdujemo. Uz tu se je dvìglo i móre i pòcelo polivàt po je tukálo jelnù filu ciménta iz kuvérte hitit ù more. Táko smo sésti dón, na zól-nju, pri pulnè ariváli u Komìzu.

Svákù vècer tukálo je polit brúd, pomèst i zalit kuvértu, da se brúd ne rasúsi. Jo bi vazel kajè i ucinil bi jedón jir òkolo bròda polivájuc sa šèšulun mórtvu bóndu. Mornór bi uredil kuvértu, a kapitón bi izósàl na krój interesàt se za nòvi kárik, jer je u svákemu mìstu imól nìkega svúga kako agénta.

Jelnèga litnjega lnèva bìlo je lípega majistrolà, obídvoli smo málo rá-nije i iz Visà uputili se, próznin bròdon, u Split. Kal smo izóšli u Viski konól, kapitón i mornór málo su se hitili i zadrímáli, a mènì su dólì ròtu i temún. Ìspril nòs je jìdril jedón pujiški trabákul sa tri rúke tarca-rulà na májstri. Bil je u pùnemu káriku. Jo son za mónkul ol karmè zadil jedón scóp i nó nj natákal desetàk sènjskih kolócìh, kojé son destrigól do Splita. Vitar je forcól i mi smo pasáli pujiža. Za nàs próznì brúd imáli smo pùno jìdor i kal je brúd pòcel škocàt i jòrbul škripàt, kapitón se je probudil i ni mu bìlo drógo da ga nisón zvól. Kal smo se u Splitu vezáli pol rìvu i jos púl úre ìza tèga, arivòl je pujiž. Za mènè ni bìlo vècega gùsta nego stót na temún.

Drùgega lita privozìli smo barìle slóne rìbe iz Lástova u Komìzu za fábrike. Kad smo iz Komìze próznin bròdon muntáli pùntu ol Stùpišcò bìlo je frìškega majstrolà po karmì, po smo vazelì ròtu drèto na Lástovo. Baštùn ol flòka smo vezáli na bóndu i inkrozáli jìdra. Ma vitra je bìlo sve vèce i brúd se je nognil náprid toliko da je kolúnba po karmì izósla ìz mora i sómi vórh ol temunà je bìl u morù. Kol ovih bródìh temún dosìže dubokò ìspod kolúnbe, ma se temún mòre kalovàt i dvìzot kakò je potríba. Vitar je još forcól i próva je zadùbla ù more toliko da se je morsko pìna mògla dotukàt rukún priko batajùlih. Sve ca se je mòglo prinít prinili smo na karmù za kontrapìz, fugéru, konopè, jelnò sìdro, ma non se je bórba Óndre zabrinul, jer ni bìlo moguèe u tému stónju skròtit jìdra. Govoril non je: dìco mojà izvórnit cèmo se priko glove kako još nìkur. Pril vecer dúšli smo pol Lástovo i iz dajìnè smo vidili priko cílega škòja jelnù bìlu fásu. Tu su bìle bòte kojé su se od-

bijale ol škòja kako je móre bucálo. Jo i mornór bili smo na próvi i vej smo se bili pòceli strášit da kapitón za temunén iz karmè dobrò ne vidi i da čèmo udrít u krój. Mejutín kapitón je znól za jelnu válu, ca je zovù Zoklòpnica i tu je bilo jedínu mìsto di smo mògli majnàt jìdra. To vála imo po srìdi jedón móli škojìc kojì ostóvjo dvòja vróta za moć intràt u válu. Kapitón se je ravnól po tèmù škojìcù, jer je móre bucálo po vèlikemu i po mólemu škojù, ma onde di su bili vróta, onde ni mòglo bucàt. Táko smo mi na sva jìdra i sa vèlikun brivódun intráli u lívo vèčo vróta i u jedónput smo se nòsli u váli u banáci, u ripóru ol škojìcà. Bilo je tu vèliku iznenodjénje za nòs dvojìcu malprátike.

Majnáli smo jìdra, surgáli u zoklònu škojìcà i vecèroli kako júdi. U váli je bilo nìkoliko surgónih kasúnih, koji su imáli sve bónde izbužóne na rápe ol 2-3 centimetra. Kasunì su bili métar za métar i pul sa pur-tèlun i sómo málo je ishodìlo vónka móra. U te kasunè ribori darzidù žìve jástoge, kojè nisù mògli prodàt.

Kásno ù vecer dúsal je jedón ribor sa pùno jástogih, po je jedón díl stávil u svúj kasún, nìkoliko ih je òdnìl u selò, a ostólu je ostávil u bro-dù. Brúd je armizól na sídro i otvoril zðrìb na lno bròda. Kal se je brúd napùnil móra, ostálo je još pédanj vónka móra.

Kal je ù jutro ribor dúsal vidít jástoge nìkoliko ih je već bilo krepálo, jer krez oni móli zðrìb nisù bili dòbili frìškega móra kolìko je njìma bílo potríba, po su se, za táko rèc, udušili. Mi dvojìca smo udíja pomògli riboru, ispùli brúd bujúlima i òpet moláli da frìsku móre napùni brúd i tu smo cinìli dvó putà nà don. Ribor je one žìvje odagnól u selò, a rèkal non je da ol onih krepónih mòzemo vazést kolìko non je potríba. Nákun tèga nìkoliko dón, mi smo jìli sómo jástoge, za obíd i vecèru.

Ma kapitón non se je razbolil čápól je angínu i udíja su ga prìjatejì odvèli u selò, a ondà vapóron u Kórculu na likorà, a nisón sigúr je bilo likorà u selù.

Lástovo mìsto ni ùz more, nego pòsrid škòja.

Jo i mornór smo jástoge kùholi lèšo i na brujèt, a jedón ribor non je rèkal da se jástoga mòre ispèc kako u peći. Izdúbé se jáma u žolò i u nju stávi jástog i sve záspe žolèn, a návar tèga nalòzi ògonj i nákun obiláte úre vrìmena – jástog je pecèn. Ma tu nismò prováli.

U selù je kapitón provjól da son jó na brodù, a kako je mojà máma bíla Lèsić ròdom iz Lástova, udíja su posláli jelnèga ditmána sa kon-jèn da me dovedè u selò. Mámin bràt, bórba Lúka, kojì je bíl zidór, primil me je. Vodíl me je sòbom u vižite kod poznótih famíj, a jo son kako móli iz lantérne Glavàt dvó putà bíl u Lástovu.

U Lástovu svi znájú tanburát i kol bójega svíta na zidù je vísil cili tan-buróski orkèštar, ol bisernice, brócà i bugarije do bérde. U onò vrìme ni bilo drùge mùžike ol oné kojù se je sómi cinìlo, a uz tu se je i kan-tálo.

Štajún je bila ol oméndulih i jo son pomògal túc zelene kòre na dvu-rù. Ma mèni je bilo drázje na brodù i onda su me uzjáholi na konjà i vrotìli u násu válu ná brúd.

Jo i mornór uziváli smo da se vej ni mòglo bòje.

Ako bi se jedón jástog sómo málo obìsil, bil je za nós, a po pojma ùokolo bilo je práсок, onih nójbojih, lástovskih, kosmújkih, profómonih, takaòsi. Po cíli don smo se kupáli i lovìli na tìnjicu iz kajčca.

Nákun jelnù petnáste dón, kapitón je ozdrávil i ondà smo se primìstili, ukarcáli barìle slónih sardél i pórtili pul Komìze. Kal smo se priblizìli Visù na 1-2 mìje ol krája, u visinì vále Dubòke, bit će bilo 2 ùre populnòca, kapitón nos búdi i govòri: »Azvélto, dico, majnójte jìdro, čapójte 3 rúke tarcarulà i ukarcójte kajčc, sprémo se nevèra ol pulénta.« Nèbo je bilo èdro, ni jelnà zvizdà ni falila, a bonáca kako ùli, tako da ni mornór ni razumil kako tu mòre bit. Sómo návar Bišova bil je jedón móli oblacìc. Kapitón je odredil mène na tròcu a mornorà na mánat i rèkal: »Kal ucini vèliku móre i jo zavícen »Májna!« ìmote spústit jìdro ca mòrete žveltije. Málo pòsli nèbo se je naoblocilo u còrnu núc. Zapuhálo je i pòcelo lampàt, garmít i dažjít. Móre i vitar bili su non u próvu i mi smo burdizáli za čapàt púntu ol Stùpišcò, a tu hòće rèc púntu ol vále komìške. Ma izmeju Bišova i Visà strahoviti je kurént i poslòvica kòže: »... tra Busi e Lissa, mar che te subissa ...« (x)

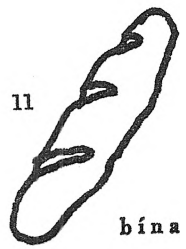
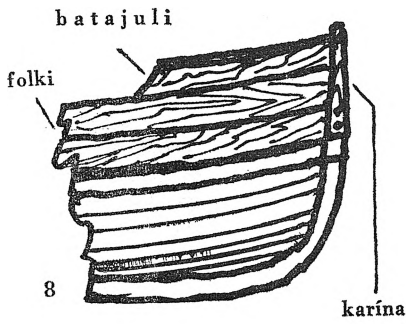
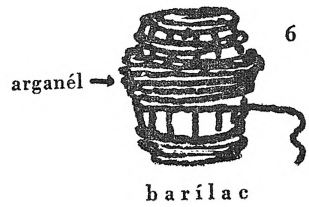
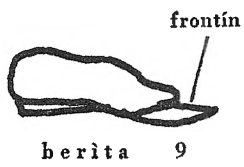
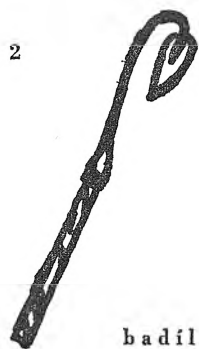
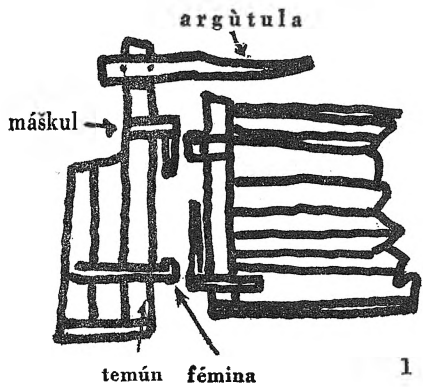
Kal smo bìli nedalekò Bišova viráli smo i nodijoli se da ćemo čapàt Stùpišcè, ma nos kurènat hitijè defòra Stùpišcò, dobòta na mìsto di smo bìli jùtrus, a več je pùlnè. Vitar je bil voltól, òpet smo viráli i uputìli se pul Bišova. Kal smo bìli nikako u pùl putà nòsli smo jóku inkrozónu móre i brúd je nikoliko pùtih grúbo zarolól, a áko bi u pùnemu káriku ukarcáli jedón kùlaf priko fólkih, mògli smo i potenit. Kapitón více »Májna!« i jìdro je dúšlo dóli, a gúrnjo lantína sa pùl jìdra išla je priko bónde ù more. Ostól je sómi flòk i vitar nos sad nòsi pul Bišova di nìmo zoklòna, a do krája ni mìja ì pul. Mène su ostávili na temún, ròta Mezapòrat, a onì dvo su išli pol próvu izvádit debèlu šperóncu, kojù su vezáli za vèliku sìdro i sìdro pineláli i oparcáli za surgàt. Kapitón je vázel temún, a jo son išal na próvu i oparcól mólu lívu sìdro. Kapitón je mìslil pasàt blizù lívega puntína vále, surgàt šperóncu, zaorcàt priko vále i na drùgu bóndu surgàt mólu sìdro, po se táko nà dvo sìdra molàt niz vitar. Ma móre je táko bucálo da mornór ni cùl kal mu je kapitón dovikól: »Fóndo šperóncu!«. Jo son mojè sìdro utopíl káko je bilo recenò, ma kal je kapitón dúsal na próvu i vidil da šperónca još visi niz bóndu, čapól se je zà glovu i zavápil: »Svétì mùj Mikùla ol si zaborávil tvúga Andriju Zuánića?!«

Žvélto smo surgáli šperóncu, málo nutrije ol múga sìdra. Vèliku móre iz vónka nòsi nos na krój, mólu sìdro je agvantálo, ma šperónca dère po lnù i néće da čapò na królko. Kal bi dúšla kojò vèliko bòta, móla po málo surgadínu krèz ruke da ne pùkne, a kal bi málo popustìlo, nà ruke bi se potégli málo vánije. Razumì se da smo bìli majnáli flòk i podvìgli temún pòvar kolúnbe. Kal je čapála i šperónca moláli smo se do pol sómi krój i vezáli se na òba sìdra. Móre bit da je bilo 6 úrih populnè,

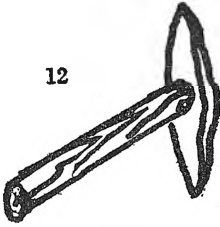
(x) »... između Biševa i Visa, more da te proguta ...«

*a mi smo ol 2 úre ù jutro, sváki na svojè mìsto sa svojìn konopén, glól-
ni, mòkri, umórni. Tu ni bílo sigúro mìsto, ma bòjega ni bílo, po smo
uredili i sebe i brúd i cágod zalozili i pòpili. Jó son se hìtil na nìko
darvà blizù fugére i záspol. Kapitón me je pokrìl sa bukún stórega flò-
ka i molól onáko. Kal je bílo òkolo 9 úrih, onè dvojìca su òrmoli brúd
i pórtili pùl Komìze, kojò je nìkih 6 míj ol Bísova. Bílo je 11 úrih u no-
cì kal smo surgáli u váli Komìskuj.*

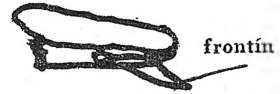
*Múj otàc, koji je cili dón prátil ti brúd kakò se mùci sa móren, vìtron
i kurénton, docèkol nós je na rívi i kal je dùsal nà brud nójparvù píto
za mólega, kojèga ni vídìl po brodù. Kapitón me je ukozól òcu: »Ònoga,
spí kako záklon.« Otàc me je sómo málo pogládìl i òpet pokrìl sa flò-
kon i rèkal bórbi Óndretu da ée sùtra ù jutro dúc pó me. Mòzete za-
mìslit mojù mámu, kojò je cili dón bila u pensirù i sad òkolo púlnoóa
vídi òca da dohòdi – brèz mólega.*

12

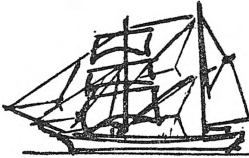
bistrónka

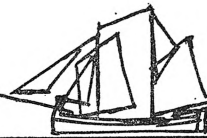
bunèt

14

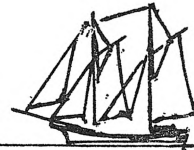
škúna

trabákul

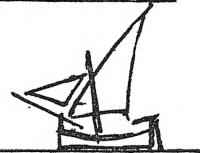
løger

kòter

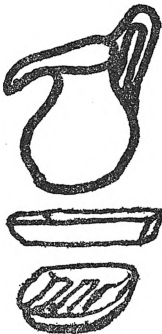
bracéra

gajèta

Bròdi na jidra

15

bròka

16

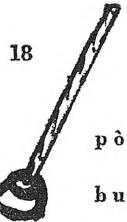

brankanèl

17

brankanèla

18

pòbúk

bucálo

bujúl

21

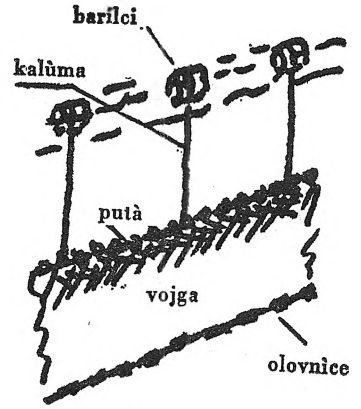
19

u Komiži

bucól

budél

20

22

bunzéra

23

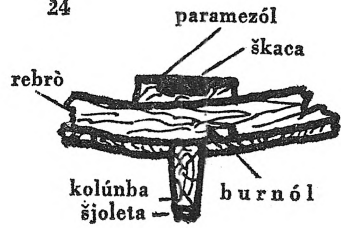

butija

butijún

24

kolúnba
šjoleta

burnól

25

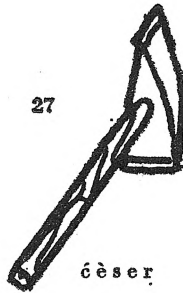
cèroj

26

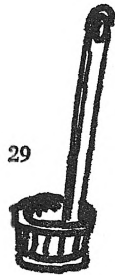
cigarjéra

27

cèser

29

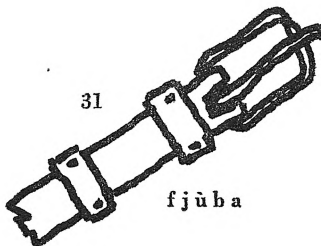
dížica

30

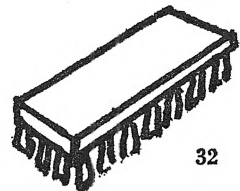
fugéra

31

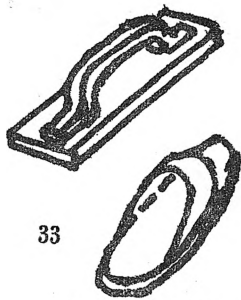
fjüba

32

frakadúr

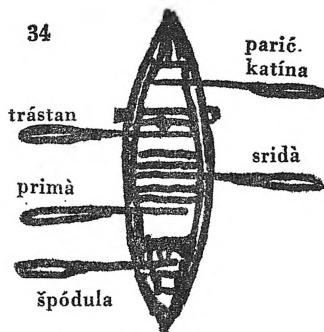
zidórski fratún

33

fratarski fratún

34

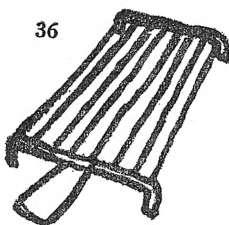
gajeta

35

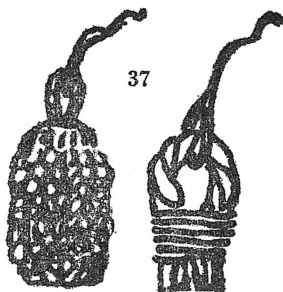
gète

36

gradíkule

37

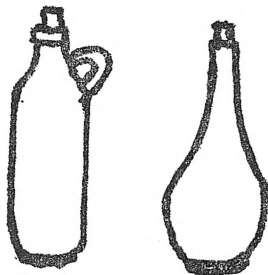
gvardalój pajèt

38

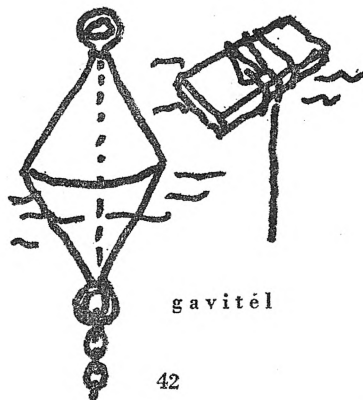
gvozzicò

39

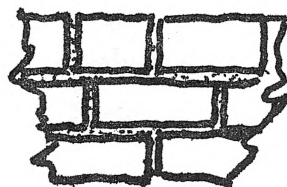
fjàšak

42

gavitél

41

fugàt

43

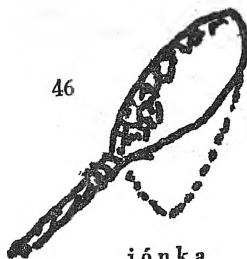
izvoràt
konòp

44

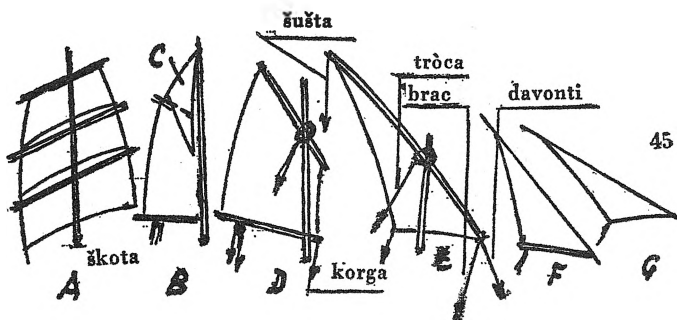

japjènica

46

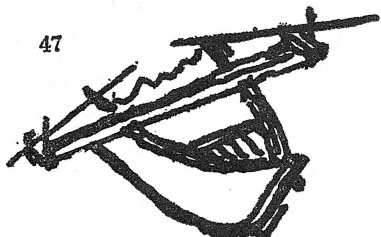
jónka

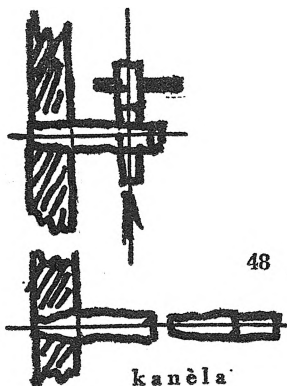
45

- A - gábiye
- B - rónða
- C - kontrarónða
- D - tréva
- E - iidro de tája (latinsko)
- F - trinkèt
- G - flòk

47

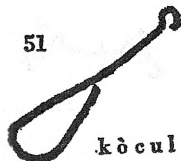
joróm

48

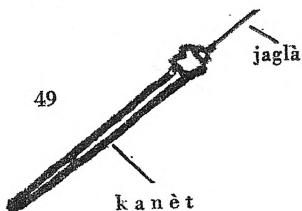
kanèla

51

kòcul

49

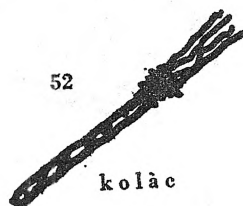
kanèt

50

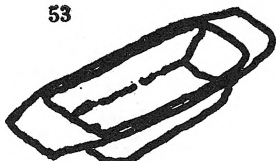
kampána

52

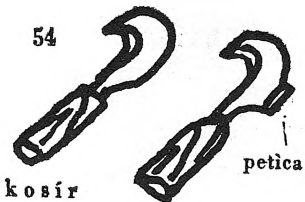
kolàc

53

kopánja

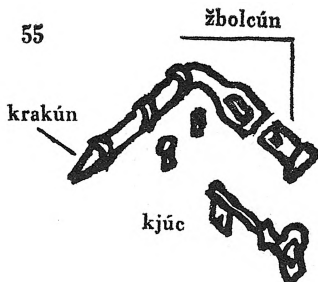
54

kosír

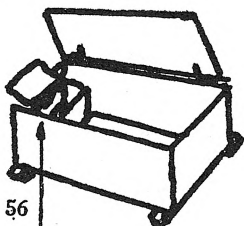
kosiráca

55

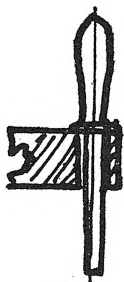
krakún

Škrinja

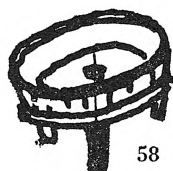

kútula

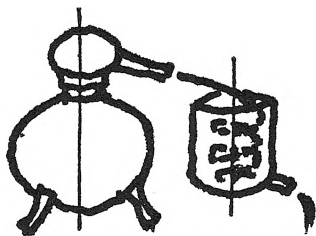
57

kavija

lákomicá

lanbik

59

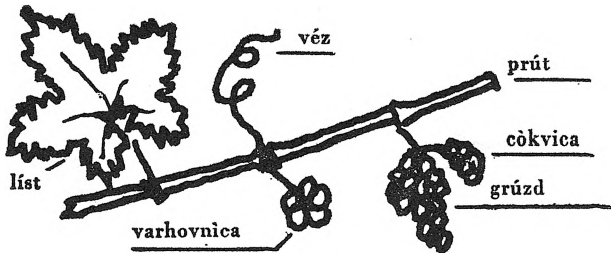

lapáce

provislò

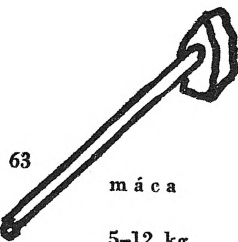

lopiža

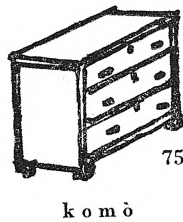
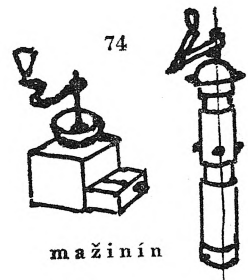
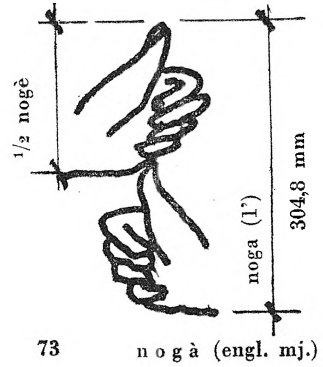
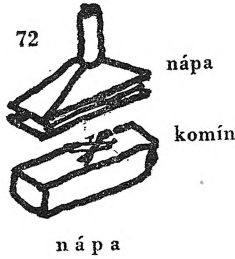
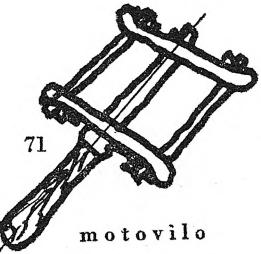
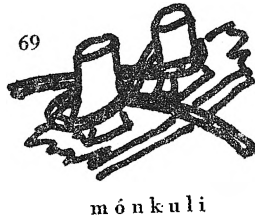
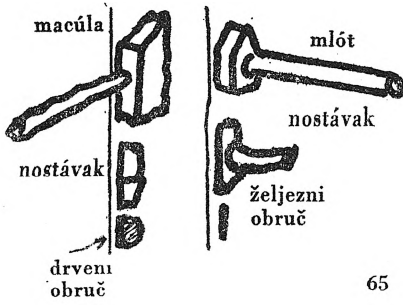
62

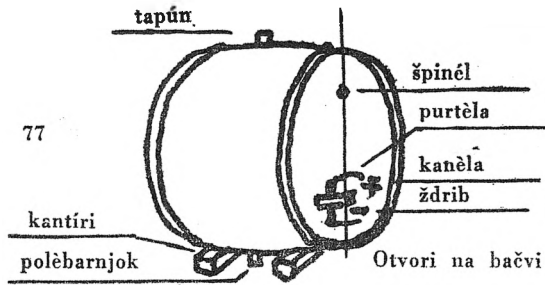
ložòvina

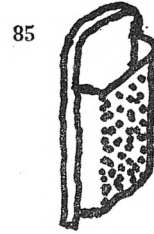
m áca

5-12 kg

77

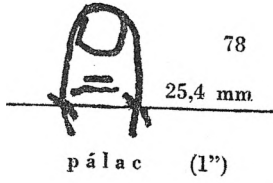
85

raketéž

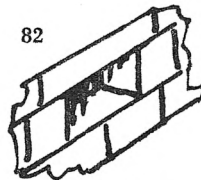

86

rasplacùšša
skuša

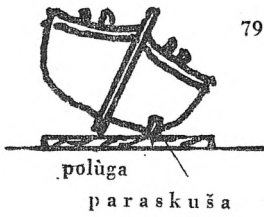

78

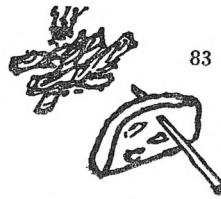

82

ponàra

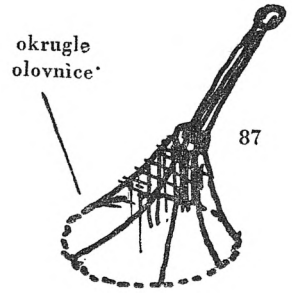

79

83

poprážit
fètu krùha

87

rucjók

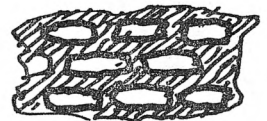

80

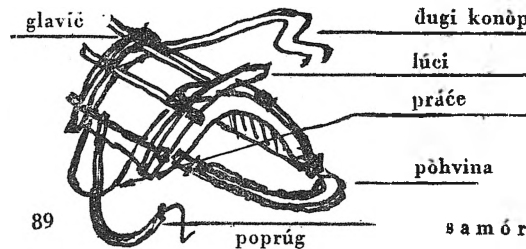
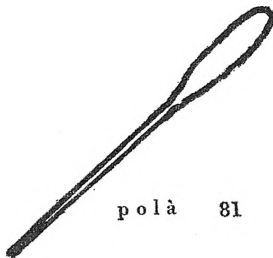
pèkja

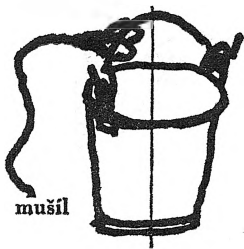
putóra
84

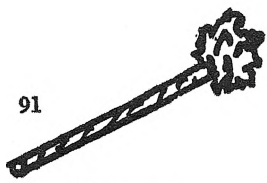
rebukàt 88

89

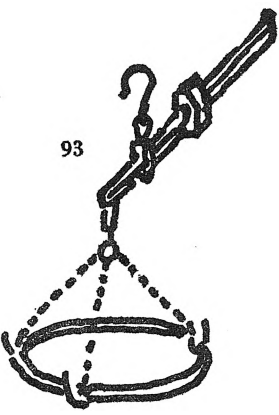
mušil
90 sićic
5-8 lt

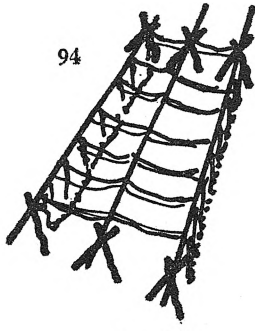
91
skúpanj

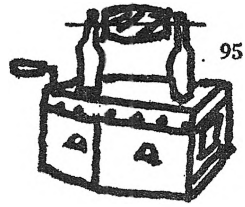
92
sosica

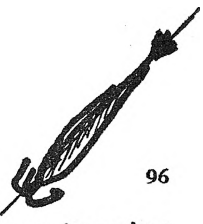
93
stantírula

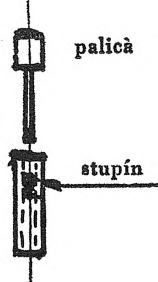
94
sterálo

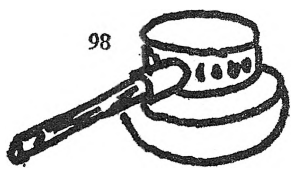
95
sunpreš
supraš

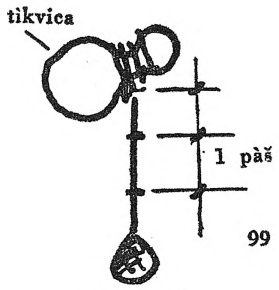
96
strúcavica

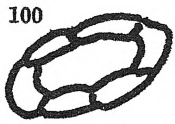
97
šćikadúra
paličã
stupín

98
skaldín
skandalèt

99
škandój
tikvica
1 paš

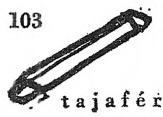
100
špara

101
šprojäk

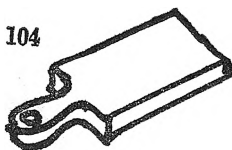

102
špurtél

103
tajafér

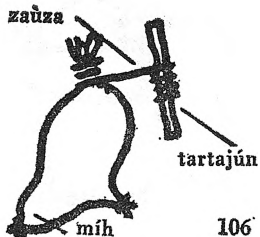
104

tajér

tahmór

zaúza

tartajún

mih

106

tartajún

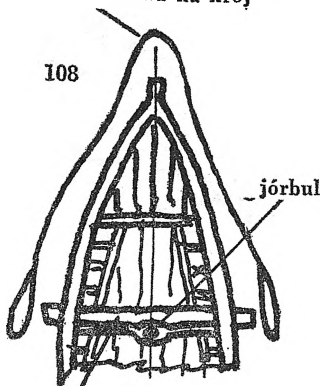
107

tocíl

ístezàt brúð na kròj

108

jórbul

trástan

109

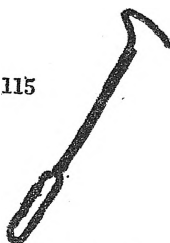
trinoge

110

túb

115

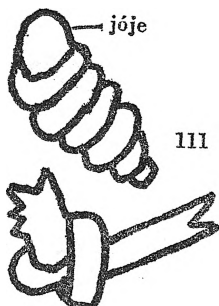

popècak

vàrc

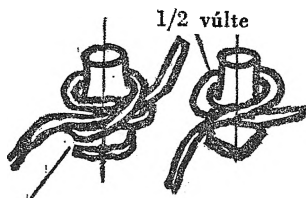
112

jóje

111

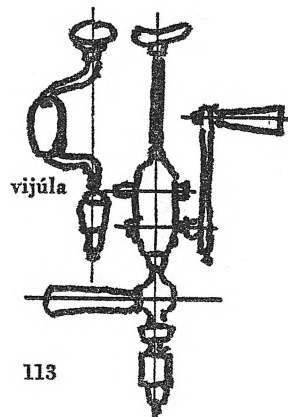
tvicice

1/2 vúlta

vúlta

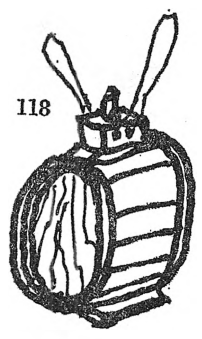
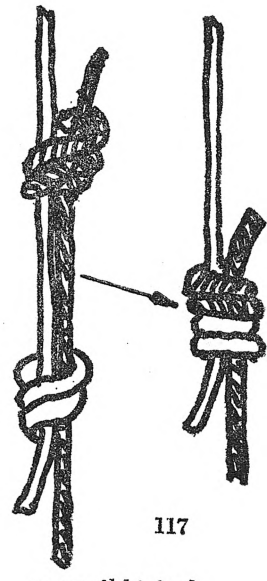
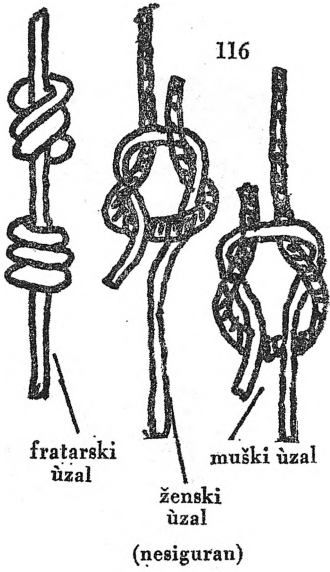
114

vijúla

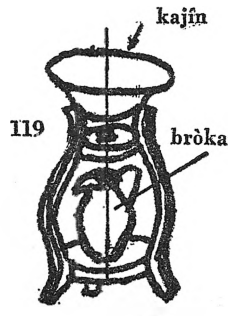
113

vijulín

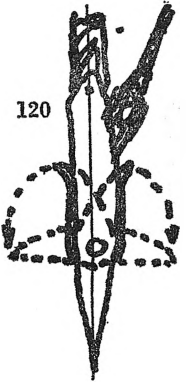

ũbãnjica 3 lt

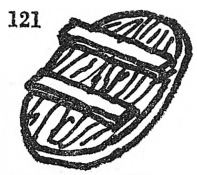
ũzli

lavamõn

ũdupinõra

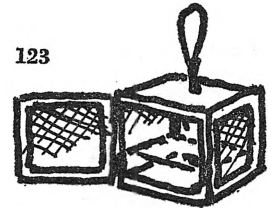
kontrafũnd

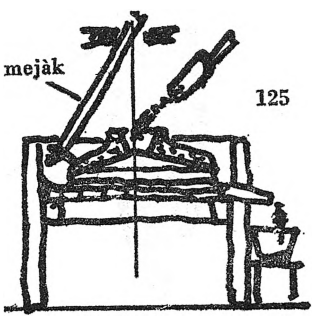
levandũra

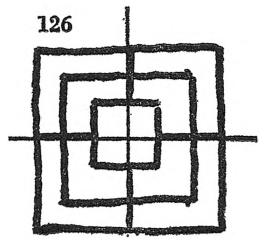
bãt

muškadũr

ũzõrna

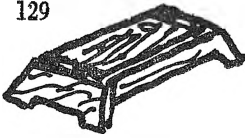

trĩja

ũãnak 127

129

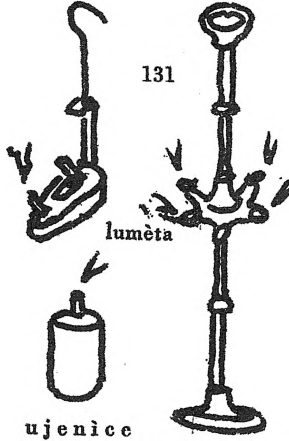

škanjél

130

beküc

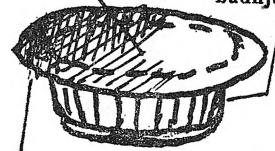

131

ujenice

ramóda

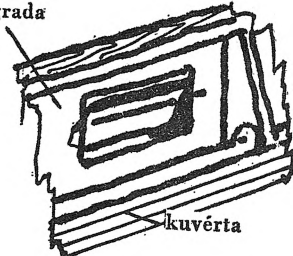
badnjenica

granél

132

ògrada

kuvërta

runbój

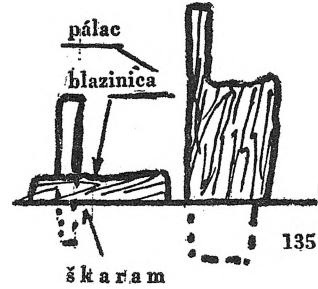
134

136

lúc

svičálo
na lucèvinu

pálac

blazinica

135

škaram

feról na acetilen

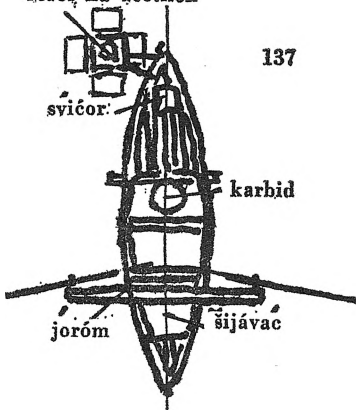
137

svičor

karbid

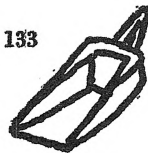
goróm

šijávac

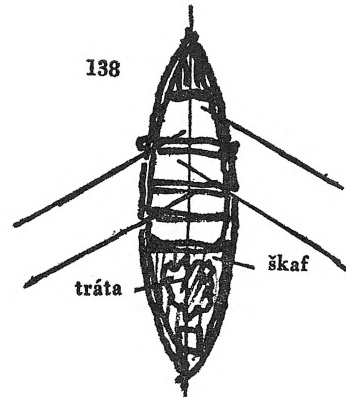
lòja

133

šëšula

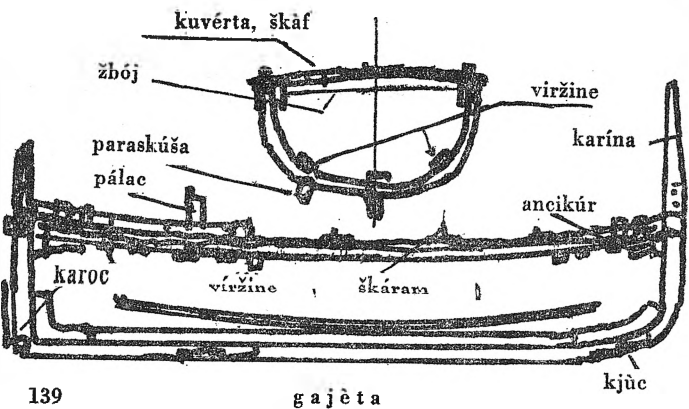
138

tráta

škaf

lëvút

gajeta

fišek za nabivácu

141

móli kacadúr

142

gárlíca u jěšu

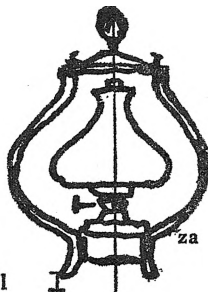
143

na zíd

na stúl

za obísit

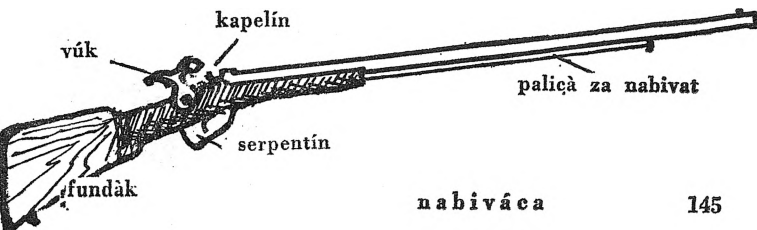
svíce na petròje

144

štrop za veslò

146

nabiváca

145

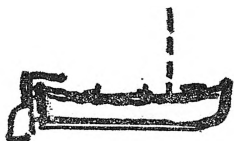
kolòc
za oldívát

147

10K5

kròk 148

gùc

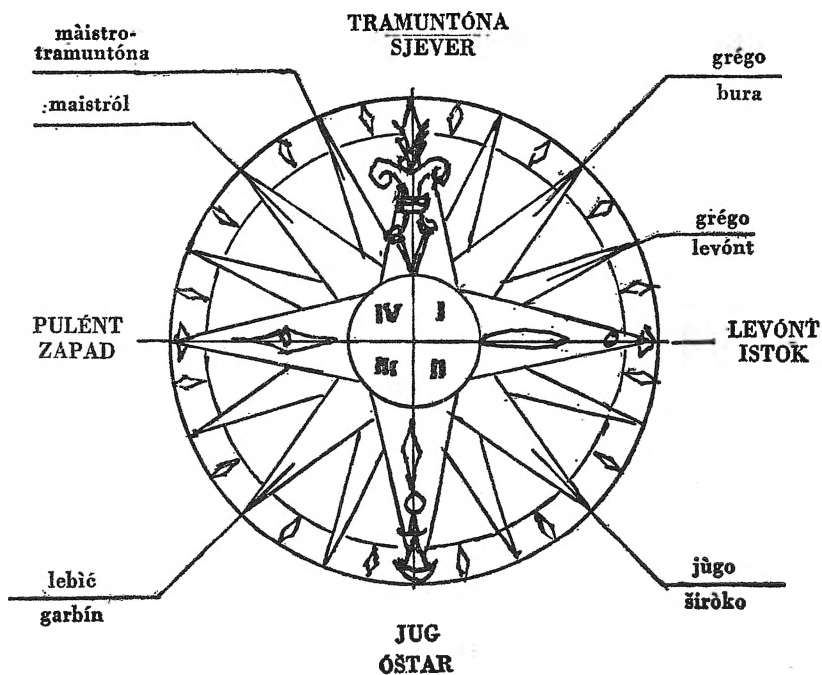
pásara

sàndula

149

kajiéi

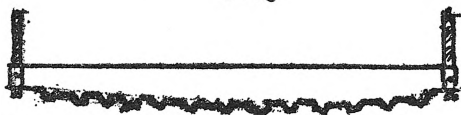

150

Bàsula - vjetrulja

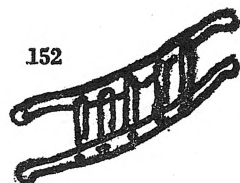

šegàc

151

šegún

152

cvíre

153

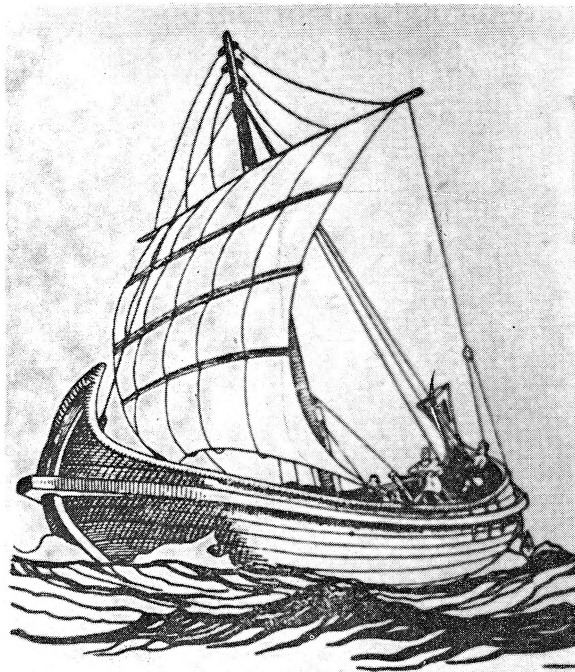
ferijóda

154

P. Kewen

Autor u doba putovanja na braceri

*Brod s otoka Visa (ISSA)
500 god. pr. n. e.*

